

STENOGRAFSKE BELEŠKE
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 1

BEOGRAD 1932 GODINE

KNJIGA 4

XXVIII REDOVNI SASTANAK
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 17 MARTA 1932 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVALI

POTPRETSEDNICI

D-r AVDO HASANBEGOVIĆ i D-r KOSTA POPOVIĆ

SEKRETAR

ANTE KOVAČ

Prisutni svi G.G. Ministri, sem G. Ministra inostranih poslova i G. Ministra vojske i mornarice.

Početak rada u 10 časova, prekid u 12.30, nastavak u 16 časova.

S A D R Ž A J :

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje zapisnika prethodnog sastanka.

2 — Saopštenje izveštaja Odbora za proučavanje zakonskog predloga o prometu pšenice u zemlji sa odvojenim mišljenjem odborske manjine.

3 — Otsustva narodnih poslanika.

4 — Molbe i žalbe iz naroda.

5 — Razna akta.

Dnevni red: Pretres i usvajanje izveštaja Finansijskog Odbora o predlozima Zakona o izmenama i dopunama: u Zakonu o katastru zemljišta, u Zakonu o neposrednim porezima i u Zakonu o porezu na neženjena lica i poreskom oslobođenju lica sa devetero i više dece.

Govornici: Dr. Toša Rajić, Milinko Milutinović, Dr. Lavoslav Hanžek, Branko Avramović, Miloje Sokić, Marko Mašić, Dr. Ante Kuntarić, Milorad Marković, Strahinja Borisavljević, Mihailo Đurić, Dr. Stevan Kraft, Stevan Ćirić i izvestilac Oto Gavrilović.

Potpredsednik D-r Avdo Hasanbegović: Otvaram XXVIII redovni sastanak Narodne skupštine. Izvolite čuti zapisnik prošlog sastanka.

Sekretar Ante Kovač pročita zapisnik XXVII redovnog sastanka.

Potpredsednik D-r Avdo Hasanbegović: Ima li ko šta da primeti na pročitani zapisnik? (Nema). Primedaba nema, zapisnik je primljen. Izvolite čuti odborsko izveštaje.

Sekretar Ante Kovač saopštava: Odbor za proučavanje zakonskog predloga o prometu pšenice u

zemlji podnosi Skupštini na rešenje svoj izveštaj sa odvojenim mišljenjem odborske manjine.

Potpredsednik D-r Avdo Hasanbegović: Ovaj će se izveštaj štampati i razdati poslanicima i staviti na dnevni red kad to Skupština odluči. Izvolite čuti molbe za otsustva narodnih poslanika.

Sekretar Ante Kovač čita: G. Aleksandar Jovanović, narodni poslanik, moli za tri dana otsustva zbog hitnih privatnih poslova; Pero Grajić, narodni poslanik, moli za bolovanje do 31 marta prema lekarskom uverenju; Jovo Jovanović, Risto Krstanić i Stanko Lončar narodni poslanici izveštavaju Skupštinu da zbog prekida saobraćaja ne mogu doći na skupštinske sednice.

Potpredsednik D-r Avdo Hasanbegović: Odobrava li Narodna skupština tražena otsustva? (Odobrava). Otsustva su odobrena. Izvolite čuti molbe i žalbe.

Sekretar Ante Kovač čita: Stojan Ganić iz Kragujevca, moli za priznanje godina službe; Službenici društva za razvitak rudarstva na Balkanu, žale se na rad članova društva zbog neisplate prinadležnosti; Franjo Lasšavec iz Sarajeva, žali se na rešenje Državnih železnica zbog otpuštanja iz službe; Građani opštine Stara Gradiška, žale se na rešenje Banske uprave Savske banovine zbog pooštrenih propisa o ribolovu; D-r Milovan Bazović, lekar, moli za priznanje godina službe; Simo Zorić i drugi iz sela Saničana i Miljakovaca, Srez prijedorski, žale se na presudu Sreskog suda u Prijedoru o pred-

metu osnivanja ribnjaka; Pavle Lapčević iz Kladnja, žali se na rešenje Ministra finansija zbog otpuštanja iz službe; Simo Mrđa iz Prijedora, moli za dejstvo da mu se odobri povlašćena vožnja od Prijedora do Niša, da bi posetio svoga sina, koji je u Nišu na službi; Kocana Aleksić udova moli za priznanje načionalnog rada njenog poč. muža; Martin Rakitić iz Zvornika, moli za povećanje penzije; Mika Mandić, udova moli za pomoć; Dragica Maksimović moli za priznanje godina službe; Persa T. Nikolajević moli za penziju; Vidosava Popović učiteljica moli za priznanje godina službe; Zorka Čemić udova žali se na rad Zetske finansijske direkcije zbog ne donošenja rešenja o penziji; Jovan S. Stevanović i drugovi, iz Vranjske Banje, žale se na rad opštinskih časnika svoje opštine; Opština crnačka u Srezu azbukovačkom moli za dejstvo, da u pogledu poreskog opterećenja bude izjednačena sa ostalim opštinama Sreza azbukovačkog; Jovan Dimitrijević moli za pomoć; Vukosava Đurković žali se zbog otpuštanja iz službe; Ivan Tucaković moli za priznanje godina službe; Sergije Medvedel moli za priznanje godina službe; Viktor A. Obermek moli za priznanje godina službe; Mitar S. Vukčević penzioner iz Podgorice moli da bude preveden sa penzijom na Činovnički zakon od 1923 godine; Krunislav V. Ošavković moli za priznanje godina službe; Aleksa Mitić iz Skoplja moli za penziju ili reaktiviranje; Karol Žižek iz Maribora moli za penziju; Seljani sela Donje Badanje, mole za oslobođenje od plaćanja takse na lozu; Ilija J. Došen iz Glogovca moli isplatu zaostalog dodatka na skupoću; Dr. Milivoje G. Cermanović, lekar iz Beograda moli da se obnovi postupak i donese rešenje po njegovoj ranijoj molbi za priznanje godina službe.

Potpredsednik D-r Avdo Hasanbegović: Sve pročitane molbe i žalbe uputiće se Odboru za molbe i žalbe. Izvolite čuti razna akta.

Sekretar Ante Kovač čita: Opština Preko podnosi svoju pretstavku o neukidanju Učiteljske škole u Šibeniku; Opština brejljanska podnosi svoju pretstavku o obustavi izvršenja zabrana seljaku; M. F. Nađac upravitelj gradskog vrta u penziji iz Zagreba podnosi svoju pretstavku o izgradnji lokalnih željeznica Plitvička Jezera—Sinj i dr.

Potpredsednik D-r Avdo Hasanbegović: Ova akta primaju se k znanju. Sad prelazimo na dnevni red. Na dnevnom redu je, kao što vam je poznato, produženje pretresa u načelu po Predlogu zakona o izmenama i dopunama u Zakonu o katastru zemljišta, u Zakonu o neposrednim porezima i u Zakonu o porezu na neženjena lica i poreskom oslobođenju lica sa devetoro i više dece. Ima reč g. d-r Toša Rajić.

D-r Toša Rajić: Gospodo narodni poslanici, pred nama je Zakon o izmenama i dopunama Zakona o neposrednim porezima i Zakona o katastru. I mi u § 1 toga Zakona vidimo da je po predlogu Gospodina Ministra finansija smanjenje izvršeno od 20% na čist katastarski prihod na zemljište, a da je taj predlog Finansijski odbor izmenio i predložio Narodnoj skupštini, da se ukupno zaduženje poreza na prihod od zemljišta izvršeno za 1931 godinu smanji za 20% i naplaćuje u 1932 godini u tom smanjenom iznosu.

Gospodo, ako se malo bolje uoči ono što je Gospodin Ministar finansija hteo, i ono što nam je Finansijski odbor predložio, onda će se jasno videti,

da je predlog Gospodina Ministra finansija bio povoljniji nego što je to Finansijski odbor predložio. Istina je da razlika nije velika, ali, uzimajući u obzir da je smanjenje svega za 20%, ja ne mogu a da ne naglasim da smatram da je smanjenje samo sa 20% i nepravedno i suviše malo. Gospodo, mi moramo imati u vidu da se u jednom velikom delu naše države, na onim teritorijama koje su pripadale Austro-Ugarskoj monarhiji, oporezivanje vršilo na osnovu katastarskih čistih prinosa. I gospodo, ako se uzme u obzir da je bilo 8 klasa zemljišta i da su ta zemljišta sva bila klasificirana prema svome prihodu, prema bonitetu zemlje, i da je to klasificiranje bilo izvršeno već za vreme Austro-Ugarske, i to u jednakim razmerama za sve te krajeve, da je bila podloga zlatna kruna, onda, gospodo, prilikom stupanja na snagu Zakona o neposrednim porezima, nije bilo ni pravedno, nije bilo ni socijalno, nije bilo ni sa finansijskih razloga opravdano, da jedni krajevi naše države budu drukčije oporezovani nego što su to drugi krajevi.

Jer, gospodo, ako se uzme u obzir da su naše zemlje u bivšoj Vojvodini spadale sve u prvu, drugu i najviše u četvrtu klasu, a da su u drugim krajevima, gde bonitet zemlje nije bio tako dobar, gde su zemlje bile mnogo lošije, da su tamo zemlje svrstavane u sedmu i osmu klasu, onda je već bilo oporezovanje u ono vreme prema bonitetu zemljišta i prema prihodu koji su pojedine zemlje mogle odbacivati. I ja baš, vidite, gospodo, ovde smatram da je ona nepravda, koja je učinjena mome kraju, učinjena onda kada je bilo pretvaranje toga čistog katastarskog prihoda od zlatne krunske vrednosti u dinarsku vrednost, jer dok je kod nas ta krunska vrednost množena sa 34, dotle je u jednom drugom delu naše Otadžbine množena sa 17.

Gospodo, ja ovde ne želim da oni gde je množena sa 17 budu uzeti sa većim koeficijentom i da oni plaćaju onako kako mi plaćamo, već obrnuto, ja tražim da mi plaćamo onako kako oni plaćaju, to jest kod nas da se ovaj katastarski čist prihod množi sa koeficijentom od 17. U tome slučaju naš kraj bi plaćao taman polovinu onoga što danas plaća i osim toga bio bi onda zadovoljan sa smanjenjem od 20%, dok ovako ni u kom slučaju ni ja ni moji drugovi ne možemo biti zadovoljni. I mi, nadajući se da će G. Ministar finansija ovo uvažiti, mi s pravom očekujemo da se u što skorijem vremenu i što brže izvrši jedna pravilna revizija katastarskih čistih prihoda. (Odobranje i pljesak).

Gospodo, ja sam ovih dana imao prilike da radim u žitnom odboru, u Odboru za donošenje novog zakona o žitu, i tu sam video jedno veliko negodovanje sa strane onih krajeva koji nemaju žita. Gospodo, ja njih mogu da razumem i njihovo stanovište može biti opravdano, ali, ako se malo dublje zamislimo, onda ćemo svi morati uvideti, a oni koji poznaju prilike u Vojvodini moraju i potvrditi, da nije bilo toga Zakona naš seljak ne bi mogao ove godine ni onoliko poreze da plati koliko je platio. I ovo što je naplaćeno, to je naplaćeno upotrebom najgrublje sile i upotrebom egzekutora. Nikada Vojvodina nije videla toliko egzekutora koliko je imala prilike da vidi ove godine. I ako se uzme u obzir mentalitet našega seljaka, onda je to pravo čudo da je on mogao dozvoliti da mu egzekutori dolaze. Jer ja vam ovde tvrdim da je kod nas na selu najveća sramota bila

za jednoga domaćina ako mu se u kuću pojavi egzekutor bilo sudski bilo poreski. A danas, gospodo, izgleda da pojava egzekutora kod nekoga domaćina treba da bude neka vrлина, a onaj koji ne dobije egzekutora da se smatra za čoveka zelenasa koji nije došao u taj položaj da mora dozvoliti da mu egzekutor dođe.

Gospodo, ako se uzme rentabilitet pojedinog zemljišta, a s obzirom da iduća godina ne može niti će imati ovakav žitni režim kao što smo ga do sada imali, mi ćemo iduće godine doći dotle da će u smislu želja sviju naših krajeva biti zavedena slobodna trgovina za žito; i ako ta slobodna trgovina se zavede, pa bude žito imalo cenu kao što će imati između 80—100—120 dinara; ako se uzme u obzir da seljak može prodati najviše 4—500 kgr. žita, — jer ostatak mora zadržati za seme, za vršidbu, košenje i za ishranu svoje porodice, onda, kažem, ja ne mogu razumeti iz čega će taj seljak da plati porezu i dugovanje, bar kamatu od tog dugovanja. Jer mogu vam reći, da je kod nas seljački stalež 70% zadužen, i to zadužen preko mere.

Gospodo, ako se ništa ne bude učinilo, ja mislim, da niti će država moći da dođe do svojih potraživanja, niti pak poverioci, celjak će se upropastiti i poverioci neće ništa dobiti.

Mi imamo ovde, gospodo, još jednu odredbu u ovome Zakonu u §-u 14 koji kaže: „Ovlašćuje se Ministar finansija da može na molbu poreskog obveznika i u koliko utvrdi da je molba s obzirom na ekonomsko stanje molioca opravdana; rashodovati poreze koji su ostali na dugu krajem 1928 godine“. Gospodo, ovo je jedna vrlo dobra i lepa i korisna odredba, ali ja se bojim da će tu doći do šablonskog rešavanja. Bojim se toga da će se ove molbe na hiljade i desetine hiljada nagomilati, a da se o njima neće moći doneti meritorno i ispravno rešenje. Bojim se toga da će oni koji imaju veze i prijatelja, da će se njihove molbe iščupati iz te arhive i povoljno se rešiti, dok oni koji ne budu imali nikoga, i ako su njihove molbe opravdane, da će njihove molbe biti šablonski rešene, t. j. jednostavno odbijene i potvrđene pečatom Ministarstva finansija. Kad ovo govorim, ja govorim iz iskustva, jer sam to video kod reklamacija dohodarine, i onda ćemo dočekati da se tih molbi nagomila na hiljade i hiljade, pa da se onda pristupi rešavanju, i to onako šablonski i na brzu ruku.

Gospodo, ja molim G. Ministra finansija da malo zađe u naš kraj da obiđe naša sela, i neka ode samo u Banat u jedno selo, i to ma koje selo, neka ode u Bačku u ma koje selo, jer ja verujem i bojim se da G. Ministar finansija ne poznaje naše prilike, i da on poznaje naše krajeve samo po čuvenju, pa će se uveriti da ovo što sam ovde govorio, da je ovo tačno. Govori se da je Vojvodina bogata. Ja sam imao prilike ovde u Beogradu da čujem razgovore o bogastvu Vojvodine, međutim gospodo, ta bogata Vojvodina ima samo tragove staroga bogastva. Nemojte tražiti gospodo, od nas da mi rušimo naše domove pa da zidamo čatrije, jer znajte da danas domaćini sa najboljim domovima doterali su dotle da nemaju u kući soli da kupe. Ja hoću da vam kažem, da mi treba da smo svesni toga, i ja sam svesan toga da živimo u vanrednim prilikama. Ali, gospodo, vanredne prilike iziskuju i vanredne mere, a vanredne mere, iziskuju velike ljude. Ja mislim, da će naš G. Ministar finansija biti na dostojnoj

visini, i da će znati shvatiti situaciju, u kojoj se naša zemlja nalazi, i učiniti sve da se naš zemljoradnik, koji je stub ove države, spase od neminovne propasti, jer jedno treba da znamo, da u ovoj poreskoj godini naš zemljoradnički stalež, ili će moći da plati dug ili porez, ali i dug i porez ni u kom slučaju platiti ne može. (Aplauz). Ja mislim, da kao što rekoh, vanredna vremena iziskuju vanredne mere, i nadajući se da će i G. Ministar finansija i Kraljevska vlada rukovoditi se načelom: „Salus rei publicae, suprema lex“, jer, ako je, gospodo, u pitanju spas države, onda se ni od kakve mere nesme prezati. I baš zato, što smo mi imali prilike da vidimo kako naša braća iz Šumadije izražavaju izvesno nezadovoljstvo u pitanju trošarine, jer je to osnova opstanka onoga naroda toga karja, a mi gospodo, hoćemo da razumemo njihov položaj i da njihovim molbama iziđemo u susret, to ja molim da i oni nas razumu i da svi zajednički poradimo da se svima krajevima jednako i u jednakoj meri pomogne. (Aplauz); Nadajući se, gospodo, da će u tome pravcu i u smislu ovih želja i opravdanih zahteva naići na potporu kako kod sviju drugova iz sviju krajeva naše države, isto tako da će naići na potporu i kod Kraljevske vlade i G. Ministra finansija, ja i ako nisam zadovoljan sa ovim malim sniženjem, ipak smatram da je bolje išta, nego ništa, ja ću glasati za ovaj zakon onakav kako ga je predložio Narodnoj skupštini G. Ministar finansija.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč narodni poslanik g. Anton Cerer. (Nije prisutan). Ima reč narodni poslanik g. Milinko Milutinović.

Milinko Milutinović: Gospodo narodni poslanici, posle rata pa do 6 januara 1929 godine nije bilo izjednačenog zakona. Državljeni ondašnje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca plaćali su porez po raznim zakonima. Mi u Srbiji plaćali smo po našem zakonu; oni u Hrvatskoj opet po njihovom zakonu a oni u Crnoj Gori po njihovom zakonu; u Sloveniji takođe po svome zakonu. Dakle, svi mi plaćali smo svaki porezu svoju po svojim raznim zakonima. Gospodo narodni poslanici, posle 6 januara radilo se na izjednačenju zakona, među kojima je bio i ovaj Poreski zakon. Gospodo narodni poslanici, zašto se nije moglo doći do tog izjednačenja zakona, ja ću ovde navesti ukratko. Ja sam bio narodni poslanik do 6 januara 1929 godine. Mi narodni poslanici iz Srbije bili smo za to, a i tražili smo, da se na celu državu prošire naši zakoni, jer smo bili na naše zakone naučili; Hrvati su pak tražili svoje zakone, jer su na njih bili i naučili, a Slovenci tako isto tražili su opet da se prošire njihovi zakoni. I tako, gospodo, u toj svadi nismo mogli nikako da dođemo do saglasnosti, zato što smo mi hteli naše, a oni njino i tako većina poslanika koji su bili tada u toj Narodnoj skupštini, pretendovali su na ministarske položaje i ako rećimo jedan nije u vladi, on pokupi svoje drugove i napusti sednicu i tako je, kao što vidite, samo bilo svade za tih deset godina i ništa se nije moglo uraditi. Ja sam se onda bio zainteresovao za to šta se radilo. Ljudi su se samo grdili kako će da dodu do položaja kako će da budu Ministri, ko će da bude Predsednik vlade. I, gospodo, pravo je bilo što je došao 6 januar i što im je uzeta vlast iz ruku. Naravno, da se odmah posle toga pristupilo izjednačenju i donošenju zakona. Ja mogu smelo da kažem ovde, da je za to vreme, od tri godine, više urađeno, nego nekad za deset godina. Naravno, desilo se da neki zakoni nisu mnogo povoljni, ali ih ima i povoljnih.

Ali ja ću da navedem jedan razlog. Na primer kad jedan čovek napravi jednu mašinu i pusti je u rad pa se onda izmakne i posmatra kako radi i funkcioniše, a drugi majstor kaže: ovaj deo ovde ne valja, kad bi on bio napravljen ovako ili onako, ona bi bolje radila, i stvarno onaj deo se izmeni i ona bolje radi. Tako isto i sada pred nama su zakoni, pa ono što je bilje za narod zadržaćemo, a ono što nije gledaćemo da izbacimo.

Gospodo narodni poslanici, hoću da kažem ovo. Ja poznajem kao seljak kakvi su poreski zakoni bili do 6 januara. Ja ovde mogu da kažem smelo, da su veći poreski nameti bili onda nego što su danas. Istina da imamo neke takse, bilete i trošarine, ali Vlada će gledati da se i to otkloni. Posle 6 januara Vlada je učinila nekoliko puta smanjenja poreze na zemljište, što je ovde i G. Ministar juče nagovestio, a kao što vidite i treće je smanjenje sada pred nama. Pred nama je, gospodo narodni poslanici, i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o neposrednim porezima i Zakona o porezi na neženjena lica i poreskog oslobođenja lica od devetoro i više dece. Pa, gospodo narodni poslanici, dobro je došao i ovaj predlog naročito zbog toga da ublaži ovu krizu koju danas imamo. Gospodo narodni poslanici, u § 1 ukupno zaduženje porezima na prihode od zemljišta izvršenog za 1931 godinu smanjuje se sa 20% i naplaćivaće se u 1932 godini u tome smanjenome iznosu.

Opravdano je, da se izvrši ovo smanjenje zato, što kad su vršene procene prihoda koje zemljište daje kod nas na selu tada su u odbore za izvršenje te procene ušli ljudi koji nisu poznavali taj posao i zbog toga je narod njihovom procenom mnogo oštećen. Zbog toga je ovaj Zakonski predlog dobrodošao da tu nepravdu učinjenu narodu ispravi. Ali ovaj Zakonski predlog dobrodošao je još i sa te strane što su proizvodi seljački danas daleko ispod one cene koje su vladale u vremenu kada su ove procene vršene a prema kojima cenama je i određeno koliki prihod zemljište daje. U tačkici 3) člana 11) Zakona o neposrednim porezima menja se i glasi: „zemljišta na kojima se zasade novi voćnjaci i to šljivom, pretežno požegačom, (bistrica, plave, cepače, čitlovke, madžarke) ili jabukama i kruškama pretežno jesenjim kao i orasima, bademima lešnjacima i drugim plemenitim voćem za šest godina a zemljišta na kojima se podižu maslinjaci za 20 godina. Šta se smatra voćnjakom, propisaće Ministar poljoprivrede pravilnikom.

Gospodo narodni poslanici, i ovo oslobođenje, koje ima da se izvrši, i ono je jedna dobra strana ovog Zakonskog predloga. Ja sam pre kazao da mi u mome kraju živimo isključivo od stočarstva i voćarstva, ali naše šljive sadimo tamo gde ne može da rodi ništa drugo, ne može da rodi ni zob a da ne govorim o kukuruzu i pšenici. Šljiva se ne sadi samo tek onako da se zabije u zemlju i da se više nikako kod nje ne dode. Mnogi to tako misle, da se šljiva tek samo posadi i dode kod nje da se potkreše i da kod nje više ne treba dolaziti. To je netačno, za šljivu treba zemljište da se pretori stokom, zatim treba da se dobro podubri, pa tek onda ugari i najzad šljiva da posadi. Za to vreme dok se ona radi, mora stalno čovek oko nje da obilazi kao majka oko svoga deteta, ako misli da ima voćnjak a ne samo da posadi pa da posle od toga da ima samo trnje i granje. Tako dok se radi oko podizanja takvog voćnjaka, može se očekivati tek u petoj ili šestoj godini da po neko drvo donese plod i to po 15—20 komada šljiva.

Zato je, gospodo, pogreška što je ovde ostavljeno da se voćnjaci oslobodavaju samo za 6 godina, pravilno bi bilo da se to oslobođenje unese za 10 godina ili bar za 8 godina, jer šljiva i kad rodi u osmoj godini ne može doneti više od nekoliko kgr. šljiva. Za to vreme voćnjaci moraju da se obrađuju, čiji se rad isplati čak petnajeste godine. I još nešto, kad šljiva i stigne da bude u punom jeku svoga roda, ona ne rodi svake godine, ona rodi u trećoj ili četvrtoj ili petoj godini, a velika je redkost da šljiva rodi u trećoj godini, a za to vreme seljaci moraju da obrađuju to zemljište pod njom.

Zašto ja mislim da bi bilo opravdano da se ovde, gde se kaže u § 2: „Tačka 3 člana 11 Zakona o neposrednim porezima menja se i glasi: zemljišta na kojima se zasade novi voćnjaci i to šljivom pretežno požegačom. (bistrica, plave, cepače, čitlovke, madžarke)“ tu stavi tačka i da se one oslobodjavaju za 8 godina

Ja ne znam, Gospodine Ministre, da li ima mesta amandmanu?

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Izvolite govoriti.

Milinko Milutinović (nastavlja): Dakle ja predlažem da se na mesto 6 ubaci 8 godina za voćnjake sa šljivom.

Gospodo narodni poslanici, još jedanput tražim i molim da se ovo prihvati. Ja opet kažem da za deset godina mi nemamo nikakvog prihoda od šljive i potrebno je na mesto šest da se stavi osam godina. Ovde gde se kaže madžarke, da se doda za osam godina, mesto šest godina.

Da predem, gospodo, sada na jabuku. Jabuka se sadi isključivo tamo, gde je krš i gde ne može ništa drugo da rodi. Ako hoćete da imate dobru jabuku, morate je posaditi tamo, gde je krš. Oko jabuke treba još mnogo više rada nego oko šljive. Treba je posaditi na velikom rastojanju i na velikom prostoru zemljišta, treba raditi 10 do 12 godina to zemljište, jer jabuka tek u 10 ili 15 godini rodi, da plati onaj rad, koji je na tome zemljištu utrošen. Gospodo, ovde je velika greška, da se i za jabuke, kruške kao i orahe uzelo jedno isto vreme za oslobođenje. Za badem ne znam tačno za koje vreme rodi, ali ja bih molio, da se za jabuke to zemljište oslobodi bar za osam godina.

Gospodo narodni poslanici, u § 10 druga rečenica poslednjeg stava 138 Zakona o neposrednim porezima menja se i glasi: „S njima će se postupiti na sledeći način: ako se posle novog premera i klasiranja nade veći katastarski čisti prihod, razlika poreza će se dopisati, a ako se nade manje, razlika će se otpisati za sve vreme za koje je razrez poreza vršen po većem odnosno po manjem katastarskom čistom prihodu“. Gospodo, i ova izmena u ovome paragrafu je važna, jer nekim ljudima nije bilo jasno tada, kad su podnosili te prijave kako i na koji način da ih podnose. Ima slučajeva, gde su neki svojom greškom prijavili mnogo više nego što su mislili a s druge strane i oni odbori, koji su vršili taj posao na tim procenama koliko je katastarski prinos sa njihovih imanja, sasvim su pogrešno to cenili. U § 11 Zakona o porezu na neženjena lica i poreskom oslobođenju lica sa devetoro i više dece dodaju se novi stavovi: „Ovo vredi i za ona lica, koja žive u zadržano-pravnoj vezi a sačinjavaju samo jednu porodicu.

Na oslobođenju od plaćanja poreza i prireza nemaju pravo ona lica, kojih porez po svim državnim poreskim oblicima iznosi preko 1000 dinara“. Gospodo poslanici, ja se sa ovim na bih složio, recimo da neko

bude oslobođen od ove poreze, ali naposljetku, kad je uneto, da se i složim, ali ja ne bih bio za to, kao što mislim da i vi ne bi bili za to, da se ovo primi. Mi smo svi državljani Kraljevine Jugoslavije i kao god što jedan plaća porez, tako treba da plaća i onaj drugi. Ja ne znam da li ste imali prilike da razgovarate sa seljakom. On kaže: zašto ja da plaćam porez, a onaj je pet puta veći domaćin od mene i ne plaća porez.

Ja mislim, gospodo, da mi ne treba nekomé da budemo majka, a nekom maćija, nego treba da budemo svima podjednaki. Ako neko ima devetoro dece, on je tu decu rodio, a ne mi. (Smeh). Ja znam jednoga siromaha, koji ima sedmoro dece, i puki je siromah, a jedan njegov komšija ima devetoro dece, ali je dvadeset puta bogatiji od onoga sa sedmoro dece. I sad onaj siromah mora da plaća porezu, a ovaj bogataš ne mora da plaća porezu. Ja vas pitam, i molim da metnete ruku na srce, pa recite, dali je to pravo. Zato se ja sa tim ne slažem.

§ 16 ovoga Predloga zakonskog glasi: „Ovlašćuje se Ministar finansija, da može izvršenje razreze kućarine, tečevine i poreza na poslovni promet paušalnih plata produžiti za godinu dana“.

Kad sam već kod ovoga paragrafa, hoću nešto da skrenem pažnju da i vi to znate, i G. Ministar i gospoda narodni poslanici. Ja imam jednu opštinu, gde se opštinska zgrada, kafana, i škola nalaze pokraj jednog puta. A to je Opština dučalovačka. Tu i neki seljaci imaju pokraj puta kuće, i onda na jedared njemu se nareže poreza na tu kuću. Ja neznam zašto to. Ja mislim kad je on seljak, i kad se bavi zemljoradnjom, da ne treba na njega tu kućarinu narezivati.

Gospodo narodni poslanici, kad je već reč o ovom Zakonu, ja hoću da navedem jedan primer koji je kod nas, a mislim, da je tako i kod vas. Kad jedan čovek ne plati na vreme porezu, poreske vlasti šalju svima dužnicima pismene opomene, i one su na ovakvome malom parčencetu hartije (pokazuje parče hartije). Tom opomenom on poziva toga dužnika da plati porezu. Svaku opomenu te poreske vlasti naplaćuju po 10 dinara, i sa tom sumom zaduže dužnika. Gospodo narodni poslnci, mi imamo jedan veliki broj siromašnih seljaka, koji duguju po 50 dinara poreze. Takav jedan siromah nema novaca, ni da kupi hleba, da ishrani svoju familiju, a kamo li da plati porezu. I sad vlast poreska, u mesto da mu olakša plaćanje te poreze, ona mu još šalje po pet opomena, pa mu natovari da plaća još 50 dinara, i ako ovaj ne može da plati ni onih 50 dinara na ime dužne poreze.

Ja bih stoga molio G. Ministra, da izda naređenje da se u buduće obustavi šiljanje tih opomena, ili bar da se one ne plaćaju. (Živo odobravanje. Žagor).

Gospodo narodni poslanici, ovaj Predlog zakonski je u istini dobar, što će se njime stvarno umanjiti nama seljacima plaćanje ovih poreza. Ali, gospodo, ja vam kažem, da kod ovakog današnjeg privrednog stanja, kad je seljak bolestan, mučno ćemo što doprineti sa ovim zakonom.

Gospodo narodni poslanici, ja sam bio sad skoro u selu, i imao sam dodir sa seljacima iz svih krajeva. Svuda, gde god sam bio, ja sam pitao seljake, kako su i šta rade, a oni odgovaraju: „eto radimo i dan i noć“. A ja sam kazao: „Eto vidite, i mi smo radili ovih dana sve do 12 sati noću“. Onda mi oni odgovoriše: „Spasavajte nas ako Boga znate od ovih zelenoških dugova i kajšara, inače ćemo svi propasti.“

I, gospodo, ja vam kažem, ako se ovo pitanje ne reši, da se stane jednom na put onima koji narodu kožu skidoše, ništa mi, gospodo, ne možemo učiniti. Ja vam, kažem, gospodo, ja znam u svojoj opštini ljude, koji i dan danas nisu dali još ni pet para poreze. Brate, rado bi oni išli da plate ali kako će da plate kad nemaju! Trče zavodu da menice regulišu, a hleba nemaju, a stoka manjkava. A zašto oni trče zavodima? Za to što znaju da ako ne plaćaju porez da im ekzekutor neće doći da vrši naplatu a znaju da čim banka traži naplatu da će im se oduzimati stoka, slanina i sve sa čime treba da omrse svoje ukućane. I, gospodo, ja vam kažem, posle ovoga potrebno je da se što pre pritekne u pomoć, jer mi seljaci u našoj zemlji, koja je zemljoradnička i poljoprivredna, sačinjavamo 80% i ako mi nemamo, onda nema država, nema zanatlija nema trgovac, jednom reči nema niko, a kad mi seljaci se popravimo i ozdravimo, onda će biti dobro državi i trgovcu, i zanatliji i svakome. (Odobranje). Gospodo, nas seljake još jedna stvar gnjavi i to pored zavoda barabar s njima, evo šta je: svi artikli, koje mi seljaci treba da kupimo, stoje na jednoj istoj visini, kao i onda kad sam ja prodavao kravu za 5 hiljada a volove za 10 hiljada. (Odobranje). Gospodo narodni poslanici, i nama seljacima nisu čupava usta i nama treba da kupimo kafe i šećera, i nama treba da kupimo gas da se uveće vidimo sa ženom i decom i ostalom čeljadi. Gospodo narodni poslanici, da danas kupi jedan seljak kilo šećera, on treba da proda 15 kilograma kukuruza, a da kupi koli gasa treba da proda 9 kila kukuruza. Kad je pre kupovao opanke, u vremenu kada je krava bila 5 hiljada dinara, on je plaćao 120 dinara a danas kada je krava 500 i 300 dinara ti isti opanci koštaju 120 dinara. Gospodo, potrebno je i ovde, da se donese nekakva uredba, da ukoliko su pale cene našim proizvodima, da u toliko padne cene i onim artiklima, koje mi svi moramo da kupujemo. To je opet jedna stvar koju treba preduzeti da bi se smanjila ova kriza koja gnjavi seljaka.

Kad sam već govorio o dugovima, ja ću da vam dostavim do znanja jedan plakat koji je rasturala Rudnička banka sa potpisom svoga pretsednika Petra Milanovića, i dežurnog člana. U plakatu se kaže, da vidite samo: „Dragi prijatelju, od izvesnog vremena izvesni pokvareni ljudi, koji ne vodi računa ni o svojoj časti, ni o svojoj reči, ni o svojim obavezama proturaju po narodu vesti i agituju da niko ne treba svoje dugove da plaća, jer će država morati zemljoradničke dugove da plati i da sve dužnike oslobodi od obaveza“. Gospodo, ova gospoda koja su izdala ovaj plakat nisu kazala kolika je njihova kamata, kojom oni deru seljaka. A, gospodo, ovim zlikovcima koji ovako udaviše narod, udaviše, njima treba jedanput stati na put. Mi seljaci ne tražimo da za nas niko plaća dugove, ali nećemo da nas niko pljačka, tražimo da se odredi kamatna stopa od koje se dalje ne sme ići.

Pa kad već o ovome govorimo, navešću vam još jednu stvar, da bi se pomoglo zemljoradnicima u Dragačevu i da bi kada se zadužuju mogli da nađu novaca po nizak i mali interes, ovi su osnovali Dragačevsku poljoprivrednu banku sa sedištem u Guči. Osnivanje ove banke bilo je 1924 godine. Od osnivanja banke pretsednik odbora je Andrija Protić. 24 februara tek. god. održana je sednica akcionara ove banke kojoj je prisustvovao komesar, načelnik Sreza dragačevskog i na kojoj je sednici pročitana izveštaj banke o njenom radu. Andrija Protić napisao je i potpisao izveštaj za

G. Ministra trgovine i industrije i za odbor akcionara u kome je navedeno da su zemljoradnici Sreza dragačevskog u 1931 godini više uložili na štednju u Dragačevsku poljoprivrednu banku nego u 1930 godini. Ovo je netačan izveštaj, jer je poznato da je zemljoradnik i uopšte privredni svet u velikoj oskudici, jer zemljoradnik nema novaca da podmiri i najpreče svoje potrebe da sebe i svoju porodicu ishrani i da se postara za ishranu svoje stoke. U Andrijinu banku seljak vrlo retko nosi dugove a vrlo često donosi izgužvane menice i moli da mu se samo primi interes, a pušta da protekne po nekoliko dana. Ovo je prava istina. Dalje, gospodo, Andrija Protić uzeo je iz ove banke 130 hiljada sa 10% interesa a ostao još njegov dug oko 320 hiljada sa 10% interesa, dok ta ista banka naplaćuje 20—30% ostalim akcionarima.

Dalje, gospodo, akcioneri tražili su da se za ovu 1932 godinu smanje plate, dodatci kao i tantijeme u korist jevtinijeg zemljoradničkog interesa, ali tu su ostali usamljeni, pa je glasano za budžet koji je predložio Andrija Protić a to je da se i za ovu godinu ima da plate, dodaci i tantijeme kao i prošle godine. Tražili su da akcioneri dobijaju manje dnevnice i to da ide u korist smanjenja meničnih dugova zemljoradnika. Ali taj je predlog ostao usamljen. Kad je rad završen i kad se komesar udaljio onda je Andrija Protić pozvao akcionere i gospodu iz uprave banke i bogatom gozdom ih počastio koja je bila spremljena u mehani člana uprave Miloša Miljkovića, gde su bili više od dva sata a sve na račun poljoprivrednika.

Gospodo narodni poslanici, vidite šta se radi! Ja sam ovde naveo šta se radi u jednom zavodu. Mi smo već podneli jedan predlog i tražili da se bar što pre donese zakon o smanjenju kamate i da se obustave prodaje i naplate bar do jeseni dok seljak ne dođe do momenta kad može da novčeri svoje proizvode i da svoje dugove reguliše.

I, gospodo, ja imajući poverenja kad se već radi forsirano na donošenju ovih zakona i ublašenju krize ja imam poverenje da će Vlada u što skorijem roku i najhitnije podneti i ova dva predloga, a to je predlog za razduženje seljaka i zakon o ukidanju trošarine, — iz svega izloženoga glasaću za ovaj predlog. (Glasovi: Živeo).

Potpredsednik Dr. Košta Popović: Reč ima narodni poslanik g. Dr. Lavoslav Hanžek.

Dr. Lavoslav Hanžek: Gospodo narodni poslanici, predloženi Zakon o izmenama neposrednih poreza dokazuje da je poreska politika Kraljevske vlade krenula sasvim ispravnim putem. Glavno načelo koje u ekspozeu G. Ministra finansija vodi Kraljevsku vladu jeste pravilno ocenjivanje ekonomskih snaga u zemlji; pravilno raspoređivanje tereta i usavršavanje poreske administracije. Ja ću se kod toga zadržati samo kod čl. 14. Ja smatram da je u tome članu Kraljevska vlada stala i da nije povukla sve konzekvence onih pretpostavki radi kojih je taj član donesen. G. Ministar finansija naznačio je nama da postoje izvesni poreski zaostaci iz ranijih godina pa sve do 1928 godine, koji po njegovom računom predstavljaju jedan balast poreske administracije i koji se povlače od godine do godine po budžetima kao prihod i da kroz 12 i nekoliko godina nije došlo do realiziranja državnih zahteva. Kad je tako da te stavke predstavljaju jedan balast, i kad sama činjenica što kroz 12 godina nisu uterane dokazuju da su neuterive, onda je Kraljevska vlada trebala da u svome postupanju povuče potpune konsekvencije,

i ne upada u pitanje razduživanja jednog individualnog molbenog sistema, nego je trebala da upotrebi linearni sistem po kome bi ili izvesne vrste poreze ili izvesan procenat poreze zaduživanja potpuno oprostila uopšte. Takvom linearnom sistemu moglo li se prigovoriti da će time biti favorizirani poreski nemarnici. Ali ja vas veravam da ta bojazan nije opravdana, da bi mogla Vladu od toga sistema zadržati. Jer jasno je ako mi oslobađamo stotinu onih neumučnih porezovnika koji ne mogu da plate ne čini mnogo ako se kod te blagodeti provuku i oni koji mogu da plate, ali nisu iz namernosti platili. Mnogo je teže podnositi sistem koji je predviđen, jer to je sistem molbi kojim se gro i većina porezovnika onih najpotrebnijih neće moći poslužiti ili, ako se i posluži, te će molbe ostati neuvažene, jer je veća pogibelj favoriziranje putem molbenim tih porezovnika nego putem linearnim oslobađavati ih od njihovih tereta. Vi, gospodo, svi znate da je od početka bilo velike neurednosti u raspoređivanju. Često puta smo čuli da su naši porezovnici izjavljivali da su platili čitavu porezu, a nakon pola godine i više ustanovilo se da se pronašlo još i toga što nisu platili. Jedna potpuna nesigurnost i neizvesnost u pogledu plaćanja i oporezivanja.

Vi znate da je bilo nepravilno oporezivanje, da se oporezivalo bez obzira na poresku snagu, a najgore je to, što je administracija koja je imala u rukama oporezivanje bila rukovodena i partiskim interesima i ciljevima tako, da se često puta događalo da su oporezivani partiski protivnici teže, a partiski pristasaše lakše. Sve to pokazuje, gospodo, da je ovo zaduženje koje je nastalo, nastalo po jednoj finansijsko-poreskoj zbrci i haosu i po načelima i tendencijama koje su za osudu. Moglo bi se reći to, da je to razduživanjem linearnim, razduživanjem an blok preveliki zahtev stavljen na državu. Ali kao što rekoh, neuterivost poreza pokazuje fiktivnost ovih obaveza. Pogotovu u današnje vreme gde se u prvom redu traži podmirenje tekućega poreza, ne može se očekivati da će poreski obveznik moći da otplati i ono što je dužan. Finansijska uprava nastojala je da te dužnike privede plaćanju u obročnim otplatama, ali su i te obročne otplate ostale neisplaćene, jer se pokazalo da se tu ne radi o nemarnosti nego o nemogućnosti plaćanja. Ako tome pridodamo još i to da je motiv donošenja ovakvog oprosta uopšte razduživanje, onda nema nikakvog razloga da ne prihvatimo načelo linearnog razduživanja, a potpunim opraštanjem, bilo opraštanjem izvesnih vrsta poreza ili procentualnim opraštanjem. Ja se gospodo moram kod toga dotaći i pitanja same administracije. Ona je nedostatna u pogledu oporezivanja. Ona je rukovodena uvek državnim organima koji se drže za instrukcije, instrukcije čisto teoretske. Proračuna se izvestan kapacitet poreski za jedno poresko područje i državni organ koji ima da naplati porezu iz toga područja drži se bezuvjetno toga da se ova svota postigne a ne pita da li se to može postići prema ekonomskim snagama toga kraja. Glavno je da on izvršuje nalog centralne uprave. Stoga je i došlo do toga da je ovo zaduženje ostalo nenaplaćeno, jer je oporezivanje izvršeno kod zelenoga stola, bez obzira na faktično stanje u dotičnom poreskom području. Mi smo, gospodo, za taj linearni sistem oprostjenja zato što smo mi porezovnici, i ako u zaostacima, faktički isplatili svoje dugovanje. A isplatili smo ga zato jer se pokazalo da je ono prvobitno oporezivanje, ona prvobitna stopa bila previsoka prema gospodarskim

snagama našim. Poznato je da je i ova prvobitno ustanovljena stopa imala da se rasporedi na sva dalja oporezivanja u daljim godinama a tim budućim oporezivanjem u dočnijim godinama da su ovi zaostaci potpuno isplaćeni.

Kod toga, dakle, trebalo bi skrenuti pažnju Kraljevske vladi da svojim organima, koji imaju da provedu novo oporezivanje, daje instrukcije da postupaju tako kako bi trebalo voditi računa o poreskoj snazi i prilikama kraja, jer ćemo opet imati balast, kako Gospodin Ministar finansija reče, jednog fiktivnog prihoda, koga realizovati ne možemo. Konačno za linearni sistem ovakvog opraštanja govori i ovo: Sasvim je odiozno danas pustiti da verovnici egzekutivnim putem podmiruju i naplaćuju svoje tražbine, kad mi govorimo o razduženju, pomišljamo na moratorijum i otežavanju egzekucija. Ja pitam hoće li država moći, kod takvih ekonomskih prilika, posegnuti za tim, hoće li preuzeti na sebe moralnu odgovornost, da prodaje imanja porezovnicima radi poreskih zaostataka. Ja mislim da neće biti nikoga ko će to odobriti za državno potraživanje. (Odobranje).

U pogledu izjednačavanja našeg podavanja, ja mislim da svakako imaju prava oni, koji drže da je smanjenje zemljarine linearno na temelju katastralnih čistih prihoda bilo opravdanije. Ja ne znam hoće li psihološki efekat biti tako dalek, ali sumnjam da će biti veći nego li je bio efekat osećaja neravnopravnosti, koji će se razviti u krajevima gde je procenat katastra mnogo veći, nego gde je manji, a poresko sniženje iznagleda neznatno. Ja dodirujući ovo pitanje kao jedan primer jedne skrivene nepravednosti i nejednakosti, moram da upozorim Gospodina Ministra finansija i na jednu nejednakost koja postoji u pitanju građevina u gradu Zagrebu i ostalim mestima, prema građevinama u samom Beogradu. Mi imamo pogodnost oprosta novih građevina po § 37 neposrednih poreza na 20 godina, dočim grad Beograd ima oprost na 30 godina. Možda je bilo i razloga za to da se čini to svojevremeno, ako se uvaži da je Beograd prestonica i da je u prošlosti pretrpeo znatne štete i da je trebalo da se hitno pristupi obnovi čitavoga grada. Ali, u današnjim prilikama, gospodo, gde su poprilično izjednačeni interesi svih gradova na zaposlavanju, gde su izjednačeni interesi svih gradova u pogledu stanova, i gde se pitanje stanbeno može pravedno rešiti samo pitanjem forsirane izgradnje, držim da bi bilo opravdano da se ta pogodnost dade i Zagrebu kao i drugim većim mestima da uzmognu takvi, zaposlenjem svoga radništva i hitno rešavanje svih socijalnih pitanja provesti.

Sa ovim opaskama držim, gospodo, da sam dovoljno ilustrirao mišljenje o samom Zakonskom predlogu, a u koliko moje primedbe ne naiđu na uvažanja, ja molim da se uzmu kao jedna inicijativa, kao jedna sugestija, zakonskim predlozima koji će biti stavljeni na dnevni red Skupštine. Ovaj Zakonski predlog kako je predložen prihvatam. (Odobranje i pljeskanje).

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Reč ima narodni poslanik g. Branko Avramović.

Branko Avramović: Gospodo narodni poslanici, pred nama je predlog Finansijskog odbora, koji se u nekoliko razlikuje od predloga G. Ministra finansija. Ja sa svoje strane dužan sam da ovde ustanovim činjenicu, da je predlog G. Ministra finansija za nas, za Narodnu skupštinu mnogo bolji i prihvatljiviji nego predlog Finansijskog odbora i to iz ovih razloga: što predlog G. Ministra smanjuje osnovu poreze, a predlog

Finansijskog odbora predlaže da se smanji jedna petina od bruto poreza, tako da ovim predlogom Finansijskog odbora, s kojim se nije složio ni ceo Finansijski odbor — koliko mi je poznato, čak je i Predsedništvo glasalo protiv toga predloga — podržavaju se i favoriziraju veleposedi, dok, ako se usvoji predlog G. Ministra finansija, da se snizava poreska osnova, tada oni mali sitni posednici koji ne plaćaju dopunski porez, naime čija poreza ne ide iznad 1000 dinara, oni bi bili predlogom G. Ministra finansija opravdano favorizirani, jer su njihovi prihodi mnogo manji od one količine zemlje za koju oni plaćaju prema velikim posedima, koji mogu lakše i bolje da iskorišćuju racionalno svoju zemlju i da imaju više prihoda od te zemlje po katastralnom jutru.

Ja molim g. izvestioca Finansijskog odbora da nađe načina da se u Narodnoj skupštini njihov predlog u tome paragrafu prvom izmeni i da se dođe do jednog boljeg načina, gde će se pravedno izvršiti raspored poreze, a isto tako da oni mali i sitni budu zaštićeni kao što je i pravedno da budu oporezovani oni veleposednici koji imaju veću mogućnost da iz svoje zemlje izvade više prihoda.

Poznato je, gospodo narodni poslanici, da su mnoge stranke imale u svojim programima kao cilj i zadatak, što su i forsirale, a to je progresivna poreza. Mi danas ne smemo pasti u tu pogrešku da ne forsiramo i izbegavamo progresivnu porezu na štetu sitnih i malih. Ja u isto vreme skrećem pažnju G. Ministru finansija na moj Srez iriški, koji je Fruškogorski srez, razdeljen na oranice i na vinogradarstvo. Kod nas u Iriškom srezu nepravilno je ustanovljen katastarski prinos i ona brdska zemljišta koja teritorijalno spadaju doista u Srem nemaju onu plodnost kao zemljišta koja su u ravnici i koja mogu da daju bolji prinos i prihod od brdskih zemljišta. Naročito skrećem pažnju G. Ministru finansija da to u toku vremena, u toku ove godine, kada dođe na red, a držim da će biti prilike za to, jer je takva situacija, da će morati da dođe pred Narodnu skupštinu sa novim smanjenjem, jer danas prihodi sa zemlje takvi su da zahtevaju smanjenje poreza, a kao što vidite smanjuju se i rashodi državni u budžetu. Ja molim Gospodina Ministra da vodi računa o tome da krajevi koji se bave vinogradarstvom i koji su zasađeni vinovom lozom, što zahteva velike investicije, da ti krajevi budu pravedno oporezovani, a naročito je to potrebno danas kad ne samo što nema dovoljno prihoda od vinograda, nego vinogradari nisu uopšte u mogućnosti da za godinu i dve dana unovče svoju berbu, pa usled toga nisu u mogućnosti da plate ni porez niti da dođu do svojih efektivnih uloga koje su u toku godine investirali u svoje vinograde.

Ja sam sa svoje strane zadovoljan što G. Ministar finansija i Finansijski odbor stoje na to stanovište da porezu treba snižavati, i mislim i tvrdim da su mogli i da je trebalo još dalje da idu u tom snižavanju. Ali ipak za početak je dobro, i ovim načinom, i ovim predlogom, i ovim snižavanjem ipak se ispunjava zadana reč i nas narodnih poslanika a i Kraljevske vlade narodu da će se poreza sniziti prema mogućnosti plaćanja onih koji porezu treba da plaćaju. Svakako g. izvestilac Finansijskog odbora dobro je rekao juče: Istodobno ne mogu se snižavati porezi i državni prihodi, a istodobno održavati na visini državni rashodi.“ I ja to tvrdim, gospodo narodni poslanici, i ovde sa ovoga mesta izjavljujem da je potrebno kao što danas naš narod koji plaća porezu tako isto i oni koji žive

i primaju svoju platu od državnog budžeta, da i oni sa svoje strane dobrovoljno i dragovoljno pristanu i da, bez velikog bunjenja, učestvuju u žrtvama koje žrtve opšta situacija privredna u celom svetu, a posebice u našoj agrarnoj zemlji zahteva.

Ja sa svoje strane izjavljujem da ću glasati za predlog, u koliko se usvoji ta izmena da se primi predlog G. Ministra finansija, a ne Finansijskog odbora, na ime da se regresivno snizi poreza po zemljarini. (Aplauz).

Potpretsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč narodni poslanik g. Miloje Sokić.

Miloje Sokić: Gospodo narodni poslanici, kada se 1928 godine u Narodnoj skupštini rešavao problem poreza, svaki je član ondašnjeg Parlamenta mislio da će se novim Zakonom o neposrednoj porezi ukinuti i poslednja brana koja je kočila pravilan finansijski i ekonomski razvitak naše države; da će se ukloniti sve nejednakosti u opterećivanju kako pojedinih pokrajina naše države tako i pojedinih društvenih klasa.

Verovalo se, gospodo narodni poslanici, da će finansijska administracija moći slobodnim raspolaganjem poreskog personala sprovesti norme novog i jedinstvenog zakona o neposrednoj porezi na celu Kraljevinu na opšte zadovoljstvo svih klasa građana naše države.

Gospodo narodni poslanici, načelo poreske reforme još od 1884 godine bilo je, da se porezovanje vrši po prinosu poreskih objekata. Kod poreskih oblika, što se zove „neposredna poreza“, otstupilo se u predratnoj Srbiji, jer nije bilo katastra. Njegovo izvođenje tražilo je mnogo vremena i mnogo materijalnih žrtava, što ondašnje finansijske prilike nisu mogle da dopuste. Zato se onda pribeglo drugom načinu. Uzeto je da zemljište pretstavlja izvesan kapital, koji donosi prinos, i on je iznalažen s obzirom na prostranost zemljišta, a uzimano je da se porez na zemljište plaća bilo prema veličini, bilo prema vrednosti samog zemljišta. A kao princip je uzeto da jedan hektar zemlje iste kategorije može doneti približno isti prinos.

Gospodo narodni poslanici, i pored svih ovako stečenih iskustva u prošlosti, i kod donošenja Zakona o neposrednoj porezi 1928 godine zakonodavac se i tada držao ovih istih principa. A kako je zemljište i ako iste veličine različito po plodnosti i svojoj nameni morali su u § 18 ne samo da izvrše podelu zemljišta na sedam vrsta, nego su i svaku vrstu podelili na osam klasa. Vrste su određivane prema nameni zemlje a klase treba da se određuju prema kakvoći zemlje.

Za iskustvo koje je narod preživio od 1928 god. do danas kod primene ovakvog Zakona o neposrednoj porezi, najbolji je dokaz o nejednakosti koja je vršena ovim Zakonom, Predlog zakona koji se sada pred nama nalazi za izmene i dopune toga Zakona o neposrednoj porezi.

I pred ovakvim činjenicama, gospodo narodni poslanici, ja moram postaviti pitanje: Jeli nama potrebno da mi ovako brzo i sa nedovoljno proučenim pitanjima, a s obzirom na preživela iskustva, donosimo ovaj Zakon. Zar nije bolje bilo, da se još nekoliko dana u Finansijskom odboru proučio ovaj Zakonski predlog, pa da izađe bez primedaba pred Narodnu skupštinu, nego što smo juče i jutros čuli od gospode predgovornika onakve umesne i energične kritike koje u napred predviđaju da će i nadalje biti nejednakosti prema poreskim obveznicima. (Čuje se: Tako je!).

Gospodo narodni poslanici, van svakog je spora da je prinos različit kod pojedinih zemljišta iste vrste i klase. To dolazi usled nejednake plodnosti samoga

zemljišta. (Čuje se: Tako je!). A vi, gospodo narodni poslanici, koji ste sa sela, vi najbolje znate, da ne daje isti prinos ono zemljište iz ravnice sa onim po brdima i da položaj zemljišta ima veliki uticaj na veličinu prinosa. I onda je sasvim jasno, da ta nejednakost u plodnosti zemljišta čini, da se njihovi sopstvenici nejednako oporezuju. (Čuje se: Tako je!).

Na tu nejednakost i nepravičnost oporezivanja jedan je od naših drugova kod specijalne debate o budžetu Ministarstva finansija rekao javno sa ove govornice, da je negde u Srbiji zemlja oporezovana u onoj klasi kao i zemlja u ravnoj Vojvodini.

Gospodo narodni poslanici, oporezivanje zemljišta po prinosu može se izvršiti zavodenjem katastra i savesnom podelom zemlje na klase, a određivanjem katastralnog čistog prinosa za sve vrste kultura i klasa zemljišta, koje bi oporezovali proporcionalno, čime bi se postigao i princip plaćanja poreze po prinosu zemljišta.

I da bi to mogli postići, treba u celoj državi izvršiti katastralno premeravanje. (Tako je!) Kod mene u Srezu đakovičkom nema katastra i ja živim u punoj veri obećanja g. Pomoćnika ministra Nedeljkovića da će se rad otpočeti u Srezu đakovičkom još u aprilu mesecu ove godine. Ali, gospodo moja, ja moram napomenuti, da sam onomad prolazeći kroz selo Vitanovci u Srezu žičkom, a to je Šumadija, saznao od jednog vrlo viđenog težaka, da i oni očekuju ove godine da se svrši to katastralno premeravanje.

Na osnovu svega ovoga, ja sam mišljenja, da nejednakost i pravičnost u oporezivanju i ako vršimo rastećenje sa 20%, nećemo postići ni ovim predloženim izmenama i dopunama, a bojim se, gospodo, da i Narodna skupština radeći ovako brzo na zakonskim projektima, ne doživi da premaši broj sa mnogim zakonskim izmenama onih stručnjaka, koji su čitav niz knjiga izdali sa komentarima i tumačenjima Zakona o neposrednoj porezi iz 1928 godine. I ne bih želeo, gospodo, ni jedan od nas u ovom Dómu, da čuje kao ja pre nekoliko dana od jednog poreskog činovnika, kako je Zakon o skupnom porezu toliko puta tumačen raznim raspisima i naredenjima, da se sada poreski činovnici ne umeju da snađu koje je tumačenje ili raspis merodavan. (Tako je!).

Gospodin Ministar finansija sam je juče u svom govoru rekao, da poreska administracija nije savršena. Da, gospodo poslanici, jedno priznanje i ako u vrlo blagoj formi izraženo, teško ali istinito. I kao što je Knez Miloš na pitanje: Koga ćemo za kneza užičke nahije? odgovorio: Prvog koga na putu sretnoš! Tako i ja, gospodo poslanici, mogu reći Gospodinu Ministru finansija, da mu može prvi koga sretno na ulici ili putu od poreskih obveznika reći i požaliti se na našu poresku administraciju (Aplauz!). Ja, gospodo, lično znam, da je jedan naš viđeni javni radnik doživio, da ga u četiri kvarta beogradska vode kao poreskog obveznika, a drugi slučaj jednog trgovca, da je zbog sličnosti imena sa još trojicom imao na terenu i porezu sve trojice i ako su oni stanovali gotovo na raznim stranama Beograda.

Gospodo narodni poslanici, meni se čini, da naša država i narod ipak ne osećaju toliko tereta raznih poreskih dacija koliko osećaju teret prekopiranih u našem poreskom zakonodavstvu svih onih ujdurma i galimatijasa iz zakonodavstva pokojne Austrougarske, koje su kovane i udešavane protivu našega življa, koje je živelo pod njima. (Tako je! Aplauz!).

Priznanje da naša poreska administracija nije savršena, kritika na kvalitet i kvalifikacije poreskog osoblja koje treba da tumači i primenjuje zakone, kao što kod mene u Srezu ima jedan koji bi bio bolji za pitomca u Dobričevu nego za državnog činovnika, i, gospodo poslanici, s obzirom na sve to, moramo da se pravom očekujemo da će G. Ministar finansija dobro proučiti ove naše primedbe i uskoro izaći pred Narodnu skupštinu sa predlogom za reformu celokupnog našeg poreskog sistema. (Aplauz!)

Ja znam, gospodo, po onoj narodnoj: „Dedovi jeli grožđe, a unucima trnu zubi“, da Gospodin Ministar finansija nije tvorac ovakve administracije i da ne nosi odgovornost. Ali što mi spravom od njega očekujemo, to je da će izaći pred nas sa predlogom o reformi celokupnog našeg poreskog sistema.

Gospodo narodni poslanici, pre nego što završim, sa vašim dopuštenjem hoću da učinim još dva do tri predloga.

Kada već menjamo Zakon o neposrednoj porezi, onda je potrebno da ga koliko koliko u svima detaljima saobrazimo stvarnosti i svima onim propisima koji se na njega odnose a nalaze se u drugim zakonima. Tako na primer u § 11 tačka 4 Zakona o neposrednim porezima stoji, da su naseljenici t.j. zemljišta kolonista oslobođena za 5 godina neposredne poreze. Dok u Zakonu o naseljavanju južnih krajeva § 20 u tački 1 i 2 predviđa se oslobođenje neposredne poreze za 10 godina, koje počinje teći sa danom dodeljivanja zemlje a ima se računati od 1 januara naredne godine.

Gospodo moja, ova odredba u Zakonu o neposrednoj porezi u pitanju naseljenika pokazala se u praksi hrđava i ne samo što treba ispraviti broj godina od 5 na 10 godina, već treba i primeniti, da to oslobođenje važi od dana kada je odluka o dodeljivanju zemlje postala izvršna. To je, gospodo, pravedno, jer ne samo što treba osloboditi naseljenike od trčkaranja ko zna koliko km. dok nađe koga da mu napiše prijavu za oslobođenje zemljišta od poreze do početka godine, nego gospodo poslanici, istina i poštenje zahtevaju da se u Zakon unese i ovakva izmena:

„Na oduzeto zemljište za dodeljivanje naseljenicima-kolonistima od starosedelaca, ima se otpisati neposredna poreza sa ostalim prirezima starosedeoceu srazmerno razrezu na zemlju koja je dodeljena naseljeniku, od dana kada je rešenje o oduzimanju postalo izvršno“.

To je istina i pravednost nalaže, da se oni kojima je nešto oduzeto i nije više u njihovoj svojini oslobode poreze, a ne da im se poreza naplaćuje i dalje na ono što nije više njihovo. (Tako jel).

I gospodo moja, ovakva nepravda ne sme se mimoći sada, kada se Zakon o neposrednoj porezi nalazi pred Narodnom skupštinom. I ja kada je predlažem, vidim hiljadama ovom nepravdom pogođenih ljudi koji su uprli poglede u mene, da vide da li ću tražiti ispravku ove nepravde. A to su gospodo ljudi, odani i verni našem Kralju i državi, koji su takođe svesni principa, da zemlja pripada onome ko je obrađuje kao i principa, da u ovoj našoj zemlji mora imati za svakoga dobrog sina ove države mesta i hleba. I oni, zahvalni tim principima, ništa drugo ne traže nego njihovo izvođenje i ravnopravnost u tom izvođenju.

Poslednji predlog koji hoću učiniti, to je gospodo poslanici, da se u § 151 tačka 2 Zakona o neposrednoj porezi izbrišu reči: „da po svršetku poreske godine može Ministar finansija iz tih prihoda marljivom poreskom

osoblju, koje je pokazalo osobite uspehe u poverenoj službi, odrediti nagrade“.

Tu je gospodo, opet reč o egzekutivnom fondu. I ako mi je gospodo, Ministar finansija u budžetskoj debati dobio, da se nagrade ne dele od 1929 godine, ipak bi ga umolio, kada se već ne dele da se ovo briše pošto otpada razlog da ovo ovlašćenje i dalje ostaje u zakonu. Jer gospodo moja, iz ovih reči „marljivom poreskom osoblju koje je pokazalo uspehe u poverenoj službi“ rđavo zvuči i ja se ne slažem s tim da u našoj državi ima marljivih i nemarkljivih koliko ni činovnika toliko ni građana, a naročito i najpre se ne slažem s tim, da se zakonom može nazvati marljivim onaj, koji je potstreknut nagradom ako što više ubere poreze, po naša prema građanima ove zemlje tako bezobzirno, da ih goni u mržnji do krajnih granica. (Tako je! Aplauz!)

Zato ja tražim da se ovaj Zakonski predlog iz iznetih razloga vrati natrag u Odbor radi svestranijeg proučavanja i uzmu u obzir naše primedbe. (Aplauz.)

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Reč ima narodni poslanik g. Marko Mašić.

Marko Mašić: Gospodo narodni poslanici, nisam mislio da uzmem nikakvo učešće prilikom debate u načelu o izmenama u Zakonu o neposrednim porezima, ali sam hteo da kažem nekoliko reči u pogledu nepravilnosti razrezivanja i uplaćivanja neposredne poreze. U mome Zvorničkom srezu, dok nisam bio izabran za narodnog poslanika, najveći mi je posao bio da izvidam, da li je doista poreza nekoga lica ili nije njegova poreza. Dešavalo se, gospodo, da su čoveku zaplenjena dva vola za porezu. Ja sam govorio šta hoćeš, porez mora da se plati. On mi je odgovorio: Poreza nije moja. Ja sam rekao, ne može biti da nije tvoja. Išao sam s njim u Poresku upravu, nalazio sam u knjigama da duguje 1.700 dinara poreze i kazao sam mu: Vidiš, brate, da duguješ porezu. On je meni pokazao potvrdu da je platio preko 1.000 dinara poreze. Otišao sam u Katastarsku upravu, našao gruntovni uložak ko plaća. Našao sam da to nikako nije njegova poreza niti on tu zemlju obrađuje. Vratio sam se šefu Poreske uprave, on je proračunao, vratio njegove volove i trebao je da doplati ono što je ovaj platio preko 1.000 dinara. Gospodo narodni poslanici, u celoj našoj državi Jugoslaviji odnosi nisu jednaki. Odnosi su slični i približni i u Bosni i u Hercegovini. Naročito u Srezu zvorničkom to sve koči poljoprivredni napredak i doprinosi još veću krizu. U pogledu poreze bivših kmetskih selišta vlasnici su oslobođeni i ta je poreza pripala kmetskim selištima. Kmetska selišta u gruntovnicama su i danas na bivšim vlasnicima i dok su na bivšim vlasnicima, ne može se porez na kmetove da raspisuje. Dešava se da se jedna zadruga razdeli na pet do deset kuća. Poreska uprava naplati porez od onoga na koga glasi dugovanje, a oni drugi što su se odelili neće posle da mu priznaju. Treba na sve da se porez razreže i da bratski plate državi svi koliko duguju. Poreska uprava hvata jednoga, naplati od njega porez egzekutivnim putem a njemu kaže: idi pa tuži ove druge sudu. Sada ovaj da ide i da tuži svoga brata i rođaka, digne ruke od toga i kaže: neka nosi voda. Ja bih molio G. Ministra finansija, da u ovoj stvari nađe jedan način, kako bi se ova naplata poreze bolje regulisala i da nju plaćaju domaćini koji uživaju imanje a da ne plaćaju drugi koji zemlju ne uživaju. Dužnost mi je, gospodo poslanici, da na ovome mestu zamolim G. Ministra finansija da se sve neispravnosti isprave u idućoj godini.

U ovoj debati o Zakonu o neposrednoj porezi govorili su već dovoljno gg. predgovornici i ja o njemu neću govoriti samo ću kazati ovo: U § 14 kaže se: „Ovlašćuje se Ministar finansija, da može, na molbu poreskog obveznika, i ukoliko utvrdi da je molba s obzirom na ekonomsko stanje molioća opravdana, ras-hodovati poreze, koji su ostali na dugu krajem 1928 godine“. Gospodo, ja ću ovde da iznesem kakve su bile prilike kod nas, pre kad smo bili kmetovi bivših aga. Isto tako morali smo da plaćamo ove ispaše koje su bile u beglucima. Međutim posle oslobođenja na te begluke niti su plaćali bezi, niti kmetovi. Zato to mi zemljoradnici bivši kmetovi ne možemo i nemamo odakle da plaćamo i s toga bi to trebalo da se otpiše. Zato bih ja molio i G. Ministra finansija i Narodnu skupštinu da ovakve slučajeve uzme u obzir, te da ovakve dugovane poreze otpiše i oslobodi ove ljude od plaćanja. Ja znam tako isto kad bi ove zemlje bile sve raspoređene te da svaki poljoprivrednik zna koje je njegova zemlja, onda bi svaki od njih plaćao porezu na tu zemlju, i ne bi bilo teškoće ni činovnicima niti bi trebalo da bude toliko izvršioća za ovo egzekutivno naplaćivanje poreze.

Gospodo narodni poslanici, što se tiče oslobođenja oženjenih lica sa devetoro dece od plaćanja poreza ja hoću samo ukratko da kažem nekoliko reči. (Glas: oporezovani su i oni!) Znam, ali ovi sa devetoro dece su oslobođeni. Ja u mojoj opštini i mome srezu imam mnogo familija koje su opterećene sa velikim brojem dece, i zaista treba te ljude naročito ako su siromašni osloboditi te poreze, jer moramo svi priznati da je i ovaj veliki broj dece jedan teret. Međutim desilo se ovde da se u mome srezu nije postiglo ono što se želelo. Kod mene ima mnogo ljudi koje nije trebalo osloboditi plaćanja poreze, jer baš ti ljudi sa velikim brojem dece oni su bogatiji i oni mogu da plaćaju poreze. Sem toga onda su oni oslobođeni i opštinskog prireza, a to bi sve vrlo jako osetila ona sirotinja.

Zato bih molio Gospodina Ministra finansija i Narodnu skupštinu da prime k srcu ovih mojih nekoliko primedaba, i da se odazovu želji moga sreza a ja izjavljujem da ću glasati za ovaj Predlog zakona o izmenama i dopunama u Zakonu o neposrednom porezu. (Živo odobravanje.)

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč narodni poslanik g. d-r Ante Kuntarić.

Dr. Ante Kuntarić: Gospodo narodni poslanici, danas, kad se raspravlja Zakonski predlog o izmenama i dopunama u Zakonu o neposrednom porezu, mi možemo konstatovati jednu opravdanu težnju i napor Kraljevske vlade da se olakša teret i poresko opterećenje našeg najmnogobrojnijeg staleža seljaka-zemljoradnika. Gospodo, ove težnje i ovi naponi Kraljevske vlade su potpuno opravdani sa razloga toga što su prihodi današnji našeg seljaka-zemljoradnika ne srazmerno pali tako da i ono poresko opterećenje koje je bilo izvršeno u onom vremenu kad se privredna kriza nije očitovala, da se to poresko opterećenje ne može da održi i danas na onoj istoj visini, kao što je bilo u ono vreme.

Mi smo, gospodo, u današnje vreme osetili upravo jedan katastrofalan pad životnih namirnica, a naročito proizvoda naših zemljoradnika. I kad smo to osetili onda je došla potreba da se i tereti smanje, a naročito porezi na prihod i prinos od zemljišta, jer su oni taki da naš seljak-zemljoradnik ne može tu porezu da plati. U našoj zemlji koja je pretežno

zemljoradnička, i gde je najveći izvoz žitarica, tu je očito, da tu vlada načelo ponude i tražnje. U takvom slučaju kad seljak-zemljoradnik ne može da izvozi svoju pšenicu, usled slabe cene iste, onda je očigledno da on ne može da ima ni onaj prinos od zemljišta, te da može poreze i ostale prireze da plaća. Tako isto ne može da se sve svali i na same potrošače, jer ni oni ne mogu tu potrebu da podmire. Naravno da je to moralo da povuče za sobom i smanjivanje tih poreskih tereta. Do sad je bilo samo pitanje da li je trebalo da se počne sa smanjivanjem poreza na prihod čist od katastralnog jutra, te da se on snizi sa 20%, ili je bolje da se sa 20% smanji ukupna poreza koja se do sada plaćala na zemljišta. Gospodin Ministar finansija je predložio Finansijskom odboru da se ova olakšica izvrši na taj način da se smanji stopa čistog katastralnog prihoda sa 20%. U istini to bi bilo najidealnije rešenje ovoga pitanja. Ali je Finansijski odbor stao na jedno sasvim drugo stanovište i to sa razloga što mi u celoj zemlji nismo još potpuno sproveli katastar. Mi smo čuli ovde opravdane prigovore da je opterećenje čistog katastralnog prihoda danas, na ovoj opšte privrednoj krizi, nepravedno, a čuli smo da se i taj prihod utvrđuje u pojedinim krajevima naše države različito, kao što je bilo i u predratno vreme, i onda je jasno da Finansijski odbor nije mogao da pristupi smanjenju ovih poreskih tereta prema stopi čistog katastralnog prihoda, već je morao da izabere drugi put a to je da to olakšanje plaćanja poreza oseti podjednako naš seljak-zemljoradnik u svima krajevima naše države a ne samo tamo gde je izvršen katastar. Tako je došlo do toga da je Finansijski odbor snizio poreske terete na prihod od zemljarine sa 20% u celoj zemlji.

Ako bi, gospodo, uporedili smanjivanje cena zemaljskim proizvodima onda bi videli da su agrarni proizvodi pali više od 20%, jer kad je Kraljevska vlada pristala na ovo smanjenje ona je vodila računa o posedima a i o prihodima jednoga seljaka. Jer njegovo domaćinstvo uopšte nije oporezivano. Ali ako se s druge strane uvažavaju zahtevi fiskalnih državnih interesa onda je opravdano ovo sniženje poreske stope na zemljišta sa 20%.

Još ću da naglasim jednu stvar da je to sniženje poreze sa 20% na prihod od zemljišta sprovedeno stoga, što će to sniženje jače da oseti mali zemljoradnik nego onaj bogatiji seljak-posednik.

Gospodo narodni poslanici, kad govorim o sniženju tereta ja moram da navedem da je ova mera samo jedno palijativno sretstvo, kojim će se u nekoliko da ublaži današnje teško stanje ove privredne krize, i momentalno će se pomoći seljaku. Ali nemoguće je da tim srestvom bude sasvim rešeno i pitanje ove naše privredne krize. Nemoguće je zato što poresko opterećenje koordinira u životu i razvitku našeg naroda sa celokupnom privredom. Stoga pojedine države u svojim poreskim sistemima sprovode radikalne reforme. U tom pogledu trebalo bi i kod nas sasvim osloboditi poreskog opterećenja onaj minimum našeg seljaka-zemljoradnika, a to je onaj prihod koji mu je neophodno potreban za život i kojim on mora da zadovolji svoje primarne potrebe.

Jer poresko opterećenje ne ovaj minimum ide samo na štetu našeg siromašnog seljaka-zemljoradnika i radne snage njegove.

Jasno je, kada mi govorimo o poreskim olakšanjima da onda moramo imati u vidu da ova poreska olakšanja ne mogu da zadese samo jednu granu naše privrede t. j. ne mogu da zadese samo našeg seljaka i zemljoradnika. Jer kao što je sam život kompliciran, tako je i celokupna privreda komplicirana. I ona se sastoji kao jedan organizam od pojedinih grana koje daju funkciju celokupnom državnom i narodnom napretku. I ja bih s toga naglasio da kao što hoćemo da provedemo reformu poreze od prihoda od zemljišta tako bi trebalo radikalno započeti i reformama i u drugim vrstama poreskim poreskog oblika, naročito reformom na prihode od zgrada, reformom poreze na rente, reformom poreze na preduzeća, na rad i samostalna zanimanja. Ja ću se, gospodo narodni poslanici, najpre zadržati samo na reformi poreze na prihode od zgrada. Ja sam malo pre naglasio da seljak zemljoradnik usled opšteg načela ponude i tražnje iz razloga toga što je naša zemlja u glavnom zemlja agrarna, da naš seljak producent ne može da svaljuje porezu od prihoda na zemljište na konsumenta već taj porez čini sastavni deo njegovih proizvodnih troškova, a ti proizvodni troškovi su danas toliki da u velikom delu slučajeva upravo nadmašuju cene agrarnih proizvoda.

Drugi je slučaj, gospodo narodni poslanici, kod poreza na prihod od zgrada. Mi znamo da se gradovi razvijaju i da su vlasnici zgrada tu u mogućnosti usled stalnog priliva sa sela da svalje ove terete poreske na kirajdzije, na kupce. Oni ih svaljuju i ja se bojim da i ova dva nova tereta koja smo preuzeli neki dan u Zakonu o taksama, da će se i oni svaliti na zakupce. S druge strane, mi svakodnevno slušamo, kazao bih, opravdane prigovore da su kirije i suviše velike i da one nisu srazmerne prema ceni poljoprivrednih i drugih artikala, da te kirije nisu srazmerne prema platama naročito državnih činovnika, i da nisu srazmerne prema nadnicama. I kada smo, gospodo, narodni poslanici uvažili da je to stanje danas u istini vrlo teško, onda je jasno da moramo voditi brigu i o tome da se i ovaj porez reformiše tako, da bi se moglo postići s jedne strane rasterećenje vlasnika zgrada, a s druge strane da bi se mogle sniziti kirije. I mi zato imademo nekoliko primera u susednoj zemlji gde se rešavanju toga problema dosta radikalno pristupilo. Ja ću samo da naglasim da je to pitanje važno i sa fiskalnih razloga i sa socijalnih i sa političkih. I pitanje visine kirije naročito za našeg državnog činovnika je od naročite važnosti. Mi vidimo da kirije nisu pale. One su jednako visoke i usled ovih novih tereta po Zakonu o taksama postoji opravdana bojazan da će te kirije biti još veće. S druge strane gospodo, državnim činovnicima moralo se radi fiskalnih razloga sniziti plate. Još bi jedan razlog govorio u tom pogledu a to je da i sam državni erar, plaća ogromne kirije, tako da pojedina Ministarstva plaćaju ogromne kirije za svoja nadležstva. Gospodo narodni poslanici, ja držim pa da uvažimo sve ove činjenice koje sam suviše kratko nabacao da ćemo u istini poći radikalnim merama i u pitanju poreza na zgrade a u težnji za snižavanjem kirije na zgrade.

Isto tako treba da se preduzme reforma i drugih poreskih oblika jer su svi ti porezi danas isuviše veliki i teški. Ali ja sam duboko uveren da će Kraljevska vlada koja je počela da ide tim putem snižavanja poreskih tereta radikalno zaseći i u druge poreske oblike i da će naći puta i načina da izvede

reformu i kod drugih poreskih opterećenja. Mi smo, gospodo narodni poslanici, primajući Zakon o neposrednim porezima 1929 godine postigli jedan politički efekat, to jest mi smo priznali princip demokratizma ove poreske terete ravnopravno razdelili na sve krajeve naše države. Ali, gospodo, to još nije dovoljno. Naš Zakon o neposrednim porezima sadrži još druga dva osnovna načela, a to je načelo formalne pravednosti i materijalne pravednosti. Načelo formalne pravednosti manifestuje se na taj način što ne može biti ni jednog građanina u državi koji bi imao stanovite privilegije, dakle znači jedno opšte oporezivanje. Ali taj je Zakon udovoljio i onom načelu materijalne pravednosti, to jest da oporezivanje mora da bude srazmerno prema snazi poreskih obveznika. Kao što sam i malo čas naveo, Zakon o neposrednim porezima i uopšte cela poreska znatnost i praksa deo su života i treba da se koordiniraju razvitku sa samim životom. To najbolje vidimo iz istorije poreskih oblika kako su se oni razvijali. I zato držim da danas kad su život i ova privredna kriza doneli sasvim nove forme, da bi trebalo promeniti i sistem našeg oporezivanja.

Gospodo narodni poslanici, ja bih se osvrnuo još i na jedno pitanje i to samo zato, što je jedan naš odlični poslanički drug stavio odvojeno mišljenje. U Zakonskom predlogu G. Ministra finansija, kako je izišao pred Finansijski odbor, bilo je predviđeno da državni erar, fiskus, ne plaća na svoja imanja državi porezu, a ni samoupravne poreze, to jest opštinske i banovinske poreze. I u istini možda je to stanovište bilo donekle i opravdano, ali ja gospodo, držim da ni sa teoriskih ni sa praktičnih razloga to ne bi bilo dobro. To bi povuklo za sobom nedogledne posledice. Mi treba u prvom redu da se upitamo da li je država pozvana da vodi preduzeća, koja imaju tekovinski karakter i da ih iskorišćuje. Ja držim da vođenje takvih preduzeća ne spada u delokrug države. Mi imamo u jednoj susednoj državi potpuno izrađen jedan veliki privredno nacionalni plan u kome je idealno rešeno pitanje da li je država pozvana da vodi takva preduzeća i da tim načinom konkuriše svojim građanima, svojim poreskim obveznicima. Državi i nije drugo dužnost nego da služi narodu, i narodu treba da je podređena celokupna privreda i kapital i rad. Narod i država treba samo da diriguju i radu i kapitalu i da daju pravac, da se rad i kapitali razvijaju u onim pravcima koji odgovaraju narodnim interesima. I ako bi logično dalje ovu stvar promatrali, morali bi doći do uverenja da država u istini nije pozvana da vodi neka tekovna državna preduzeća. Ali danas, kad imamo kod nas tih državnih domena, državnih preduzeća, naročito državnih šuma, onda je jasno da se moramo pozabaviti i time. Gospodo, ako država vodi svoje preduzeće, ja mislim sa teorijskog stanovišta da je dužna da snaša i sve one terete, koje snašaju poduzeća privatnih subjekata iste vrste, dužna je to zato, jer se ne može dozvoliti da u jednoj pravnoj, demokratskoj državi da postoji za stanovita preduzeća neke olakšice, i da se na nelojalan način konkurira građanima. Za to, gospodo narodni poslanici, ja mislim, da treba u tome pogledu razlikovati dve funkcije države. Jedna funkcija je javnopravnog karaktera, javnopravna, t. j. u toj funkciji oni prihodi koje država ubira, ja mislim da ne mogu podleći nikakvoj porezi. S druge strane država kao erar i subjekat privatno-pravnih odnosa je i privatno-

pravni subjekat, i ona kao takva podleže svima pozitivnim zakonima i podleže i fiskalnom opterećenju. Ja, gospodo narodni poslanici, naročito ovo pitanje potičem radi državnih šuma. Ima kod nas opština u kojima su državne šume zauzimale veći deo teritorije opštinske. Opštine u svome prenosnom delokrugu vrše devet desetina funkcija države na račun svojih opština, t. j. vrše te funkcije od prinosa koje opština daju. I kad se opštine, opštinske vlasti, brinu za svoje privatno-pravne subjekte u tim opštinama, kada se one brinu za sigurnost, red tih privatno-pravnih subjekata, jednako se staraju i za red državnih domena, državnih preduzeća, i državnih šuma. S toga je jasno da i te državne šume, u koliko su na teritoriji pojedine opštine, da su dužne da snašaju jednako onakve terete kao što snašaju i šume zemljišnih zajednica, i kao što snašaju šume imovnih opština i konačno, kao što snašaju i šume pojedinih privatnika. (Odobriavanje i pljesak). Jer samo na taj način, gospodo, mi možemo da razvijemo onu privatnu inicijativu naših građana i samo na taj način mogu da odolevaju kod nas, naročito u današnjoj teško privrednoj krizi, te privatne zajednice, a delimično i takve zajednice koje stoje pod nadzorom države, samo tako one mogu takođe da prosperiraju. Ja bih, gospodo, u toj prilici naglasio još jednu stvar, koju bi trebalo po mogućnosti hitno provesti. Mi znamo da su kod nas pre bili šumski servituti na državnim šumama, servituti koji su pripadali našem selu. Budući da su ti servituti sadržavali neke naročite povlastice, koje su za državu dosta tegotne, država je te servitute otklonila na taj način, da je polovicu šuma po zakonu predala zemljišnim zajednicama, a u bivšim krajiškim područjima, krajiškim imovnim opštinama.

I kod ove podele naš seljak bio je prikraćen, što je načelno i bilo priznato i zato je stalna težnja našeg seljaka da se te nepravde ispravi i da se provede jedna pravna segregacija šuma na korist zemljišnih zajednica i imovnih opština. Ovo je jedan čisto nacionalni i političko ekonomski problem, koji treba bezuvetno u tome pravcu rešiti. Ne treba se bojati da će ove šume usled toga propasti, na protiv one će postati mnogo uzornije nego što su danas državne šume. Mi zato imamo bezbroj primera i mogao bih reći da šume naših zemljišnih zajednica i krajiških imovnih opština, koje stoje pod nadzorom države, da su one na kud i kamo većoj visini nego što su to državne i da se racionalnije eksploatišu. Taj princip je primljen i u Francuskoj i zato ne možemo reći da šume u Francuskoj nisu upravo idealno vodene, ali mi u našem zakonodavstvu idemo obratnim putem.

Mi smo nedavno izglasali Zakon o drvarenju. Istina, možemo da kažemo da su za taj Zakon glasali svi i to zato što smo njime želeli da pomognemo našem najsiromašnijem seljaku. Ali, sa stanovišta šumske politike ja mislim da je tim Zakonom stvoren jedan servitut, koji će trebati verovatno ponovo otkupljivati i za koji će se moći teško naći i jedan parlamenat koji će taj servitut da ukine. I zato upravo u celom tom našem šumskom zakonodavstvu vidimo stanovite kontradikcije. Isti je slučaj kod imovnih opština. Šumske imovne opštine bile su, kako bi rekao, privatno pravne zajednice pod nadzorom države, a 1921 godine je uprava tih krajiških imovnih opština podržavljena. I šta se desilo? Desilo se to da se iz političkih ili bolje reći iz partijskih razloga stalo razmeštati stručno činovništvo

da su se u bogate imovne opštine natrpavali penzioneri, tako da danas u pojedinim imovnim opštinama imamo penzionera čiji ukupni godišnji troškovi iznose preko jedan milion dinara. I kad se tom politikom, rekao bi u ono vreme više partijskom, dotle doteralo, danas dolazi Glavna kontrola i kaže za to činovništvo, koje je do sada priznato zakonom kao državno, da ono nije više državno, jer usled velike krize u drvenoj industriji i usled opšte privredne krize te imovne opštine nisu više aktivne i nemaju toliko prihoda da hrane onaj ogromni činovnički aparat. I eto, gospodo, ja zato ovom prilikom, kad govorimo već o reformi stanovitih poreskih oblika i kad govorimo o tim državnim teretima za korist naših samoupravnih jedinica, ja sam bio dužan da iznesem i ovu stvar, time više što se danas u tim imovnim opštinama nalazi činovništvo koje je po 5 i 6 meseci nije dobilo platu i koje gladije sa svojim familijama, pa su se tako od zdravih i bogatih privrednih jedinica danas stvorile pasivne. Kad uvažimo sve ove činjenice, onda držim da bi svaka reforma, koja bi se u tome pravcu izvela, trebala da bude planska i smišljena i da cela gospodarska politika treba da ide jednim pravcem, tako da zakonodavstvo u pojedinim resorima ne bude u kontradikciji međusobnoj.

Konačno bih se još osvrnuo na § 2. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o neposrednoj porezi. Mi smo prilikom budžetske debate mnogo razgovarali kako bi se naša gospodarska politika privredna imala da sprovede na taj način da se podižu stanovite kulture koje su u stanju da povećaju prihode našeg seljaka, našeg zemljoradnika, koje su u stanju da podignu celokupnu našu privredu. I kad smo o tom problemu govorili, ja bih mogao da konstatujem u § 2 Zakona o neposrednoj porezi da je faktički taj paragraf u smislu ove naše privredne politike. Mi vidimo oslobođenje voćnjaka i maslinjaka na šest godina, a plemenito voće na sedam godina. Ja to povlačim naročito obzirom na šljive, jer za koji dan dolazi pred Skupštinu Zakonski predlog o trošarini, za koji ja lično mislim da je nemoguće niti je oportuno da se trošarina na jedanput ukine. Ali ako ta trošarina ostane, ja ipak vidim težnju Kraljevske vlade da ona baš ove voćnjake sa šljivama za prvih šest godina koliko toliko olakša.

Naglasio bih, gospodo, još jedno, obzirom na naše Primorje, a to je uzgoj smokava i maslina. Uzgoj smokava i maslina je jedna od glavnih privreda našeg Primorja. Smokve kod nas služe i za voće i za uživanje, kao privredna grana smokve služe i za eksport i za proizvodnju rakije toga kraja. Ali do 1920 godine dok nije nastupila ona nezapamćena zima, faktički do tada bio je jedan veliki prihod od smokava našega seljaka. Nu ona zima uništila je sve smokve i masline. I zato ja pozdravljam ovu stvar, t. j. oslobođenje od poreze na smokve tako da će se moći dati potsticaj našem seljaku da zasađuje goli krš smokvama i da obavlja svoju privredu.

S druge strane što se tiče maslinjaka, tu je dana jedna olakšica za 20 godina, i to je sasvim opravdano, i protiv duljenja roka mislim da se niko ne bi tužio. No ja bih u tome pogledu opet nabacio jednu kontradikciju koja se vrši na celoj gospodarskoj politici. Dok sa jedne strane pomažemo i dajemo oprost poreze na prihode od zemljišta na 20 godina, dotle s druge strane dajemo fabrikama stanovite povlastice da one uvoze seme da konkurišu tim maslinjacima, a uvoz toga semena iznosi godišnje preko 10 miliona dinara. (Jedan glas: Još više!) Tu je opet, gospodo narodni poslanici,

kontradikcija, tu se opaža jedna nesistematičnost u vođenju naše celokupne i finansijske i agrarne politike.

Ja ću, obzirom na poizmaklo vreme, da završim i naglašujem da je Narodna skupština baš za to ovde da kao neka dinamična sila daje potdstreka za rešenje ovih aktuelnih, političkih, socijalnih i finansijskih problema, koji su danas aktuelni možda više nego ikad. I zato što smatram da je ovim Zakonskim predlogom Kraljevska vlada pošla putem olakšanja poreskog tereta narodu, ja ću zato glasati za ovaj Zakonski predlog.

Polpretsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Sa vašim dopuštanjem, gospodo narodni poslanici, ja bih ovu sednicu prekinuo s tim, da je posle podne u 4 sata produžimo sa nastavkom današnjeg dnevnog reda.

Sednica je prekinuta u 12,30 časova.

(Nastavak Sednice u 4 časa po podne).

Polpretsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Nastavljam današnju sednicu. Reč ima g. Milorad Marković.

Milorad Marković: Gospodo narodni poslanici, ova Vlada koja je izvršila izbore za narodne poslanike na dan 8 novembra 1931 god. izišla je sa parolom u svome proglašenju da će odmah izvršiti reviziju celokupnoga Zakona o neposrednim porezima.

Ja sam smatrao da će ovaj Zakon biti iznet pred Narodnu skupštinu pre donošenja državnog budžeta, te kako bi Gospodin Ministar finansija imao tačan pregled koliki će biti prihodi od neposrednih poreza svih oblika.

Ali kada to nije učinjeno pre donošenja budžeta to smatram da i sada nije dockan i verujem da je Gospodin Ministar finansija računao na ova smanjenja, pa je prema njima i odredio približne cifre koje se po ovom Zakonu mogu od neposrednih poreza dobiti.

Ovaj Zakon o izmenama i dopunama i suviše je skučen i on vrlo malo daje izmena u Poreskom zakonu.

Gospodo, ja mislim da naš celokupni Poreski zakon treba podvrgnuti jednom svestranom proučavanju i izvršiti reviziju celokupnog njegovog sistema, i uneti u njega nove reforme tako, da se svi građani u ovoj zemlji oporezuju pravilno t.j. u onolikoj meri kolika je njihova platežna moć i sposobnost, a prema njihovom imovnom stanju, radu i platežnoj sposobnosti.

Ali kako ovakav rad na proučavanju celokupnog zakonodavstva o porezu iziskuje mnogo vremena i mnogo rada, to ja verujem, da je Vlada smatrala da bi ovo što je sada pred Narodnu skupštinu iznela, bilo najnužnije, da se pomogne seljaku u prvom redu, a zatim da se i oporezuju i drugi koji do danas nisu bili oporezovani.

Što se tiče samoga ovoga Predloga zakona o izmenama i dopunama, koji sadrži svega 16 paragrafa, ja ću staviti na nekoliko paragrafa svoje primetbe, a to su:

§ 1 ovoga Predloga govori o smanjenju poreza na zemljište sa 20%. Ja nalazim da je ovo smanjenje i suviše malo i da je ovo smanjenje trebalo da bude najmanje 40%. Ovo kažem zbog toga, što je porez po već postojećim zakonima razrezan onda, kad je naš prihod sa zemljišta računat, i to pšenice i kukuruz sa 300 dinara sa 100 kg kao što su i svi drugi proizvodi računati sa vrlo visokim cenama na osnovu kojih je porez i razrezan.

Kako su cene svima zemljoradničkim proizvodima pale sa punih 60%, to smatram, da je uporedo sa tim cenama trebalo smanjivati i porez.

G. Ministar nam reče, da je već svršeno smanjenje i prošle godine, ali sva ta smanjenja iznose do danas

više od 20%, pa je zato trebalo danas smanjiti još 40%, da bi se i smanjenje poreze izravnilo sa fazom zemljoradničkih proizvoda.

Ovo bi bilo smanjenje samo neposrednog poreza koga seljak plaća na svoje zemljište a svi posredni porezi koje on posredno plaća na ono što kupuje za svoje potrebe, i ono što on prodaje, ostaju opet isti jer cena svemu onome što seljak treba da kupuje ostala je skoro na istoj visini kao što je bila i pre 5 godina.

Sa ovih razloga smatram da je porezno zemljište trebalo smanjiti sa 40%.

§ 3 ovoga Zakona govori da se osnovni porez na zemljište razrezuje sa 10% čistog katastarskog prihoda koji mu zato kao osnovica služi. Gospodo, ako bi se tačno izračunali svi rashodi za obradu zemlje kao i amortizacija i otplate i sve ostalo što je skopčano oko izdataka, a koje se u rashode ima ubrajati, ja tvrdim da nema toga matematičara koji bi mogao pronaći da danas na obradi zemlje, kako je naš seljak obrađuje ima i jedan dinar čistog prihoda od 1 hektara. Ja ću vam ovde izneti u nekoliko, šta se mora izračunati kao rashod od jednoga hektara i koliko se od jednog hektara: dobiti prihod.

	Dinara
Na primer: I rashod za prvo oranje dva dana po 50.— dinara, svega	100.—
Za jedan dan drljanja po 50.— dinara, svega II za drugo oranje, dva dana po 50.— dinara, svega	100.—
Jedan dan drljanja, po 50.— dinara	50.—
III semena 130 kg na jedan hektar po 160.— dinara, svega	208.—
IV jedan dan drljanja ili valjanja u proleće, po 50.— dinara, svega	50.—
V žetva od jednoga hektara, po 200.— dinara, svega	200.—
VI svoženje i denjenje i kamara od hektara, po 100.— dinara, svega	100.—
VII vršidba i ujam, po 200.— dinara, svega VIII kirija na magacin, rešetanje, lopatanje, na žito od jednog hektara, po 100.— dinara, svega	100.—
IX prevozi do najbliže pijace, po 100.— dinara, svega	100.—
X kantarija i rasip, po 50.— dinara, svega Svega za obradu, seme, magacin, prevoz tid.	1.308.—

To je na svojoj sopstvenoj zemlji. A kad se ovome doda kirija, koja bi se platila na jedan hektar na godinu dana u sumi od najmanje 500.— dinara onda bi celokupan rashod iznosio ukupno dinara 1.808.—

Ovde ne računam koliki bi izdatak bio kad bi jedan seljak kupio hektar zemlje i platio ga 10.000 dinara, našta bi imao da plaća najmanju kamatu koja se danas naplaćuje, 20%, što iznosi 2.000.— dinara, no baš zato sam uračunao kiriju od 500 dinara koja je za jednu četvrtinu manja od pripadajućeg interesa, koji bi se plaćao na vrednost jednog hektara.

Takav bi rashod iznosio svega 3.808.— dinara.

Sada da izračunamo prihod.

Prosečan prihod sa jednog hektara jeste 800 kg pšenice (to je kada nema elementarnih nepogoda) koji su po državnoj ceni vredeli 160 dinara od 100 kg, što bi iznosilo svega 1.280.— dinara.

Iz ovih cifara vidi se, da samo utrošeni novac na obradu, seme i ostale troškove iznosi 28 dinara više izdato nego dobiveno za pšenicu po ovoj državnoj ceni, a kada se još tome doda, da se pšenica prodaje po 100

dinara, onda ćemo imati razliku sa gubitkom od 508 dinara po hektaru.

Pod ovakvim okolnostima ne postoji nikakav čist katastarski primos no na protiv postoje gubice, Ali to seljak snosi radi toga, što se zadovoljava da na svom malom posedu bude on lično zaposlen, pa ma se njegova nadnica danas obračunavala i dva dinara. jer je svestan toga, da sav ovaj uloženi trud i rad vrši, da bi imao parče nasušnoga hleba.

Prema ovakvom stanju, § 3 trebao je da odredi daleko manju stopu, a ta bi se, za danas mogla snositi od najviše 5%.

§ 2 govori o oslobođenju novo zasađenih voćnjaka, t.j. oslobođenju poreza na zemljište, na kome su zasađeni voćnjaci, a to je oslobođenje predviđeno za svega šest godina.

Gospodo, ovo je i suviše mali broj godina za oslobođenje zemljišta na kome su voćnjaci zasađeni, jer jedan voćnjak pre 10 godina ne može nikad dati punog roda svome sopstveniku a kada se još tome doda, koliki su troškovi i koliko vremena treba za gajenje sadnica i šta sve treba utrošiti oko podizanja jednog voćnjaka, koji bi se osposobio da da pun rod, onda bi oslobođenje ovih zemljišta trebalo da bude punih 15 godina, jer kada se mogao doneti Zakon o oslobođenju svih novopodignutih kuća i palata u svima varošima i varošicama od 10 do 30 godina, onda smatram da je trebalo učiniti i ovu koncesiju za oslobođenje zemljišta zasađenog pod voćnjacima za 15 godina, jer će ovi voćnjaci u prvoj narednoj godini biti opterećeni sa pet puta većom porezom negoli oranica i taj će oprošteni porez biti naknađen u toku od prve tri naredne godine, a seljaku će se dati potstreka da voćnjake u što većem broju podiže. Pa zato molim g. izvestioca, da ovaj predlog primi kao svoj, da se ovo u Predlogu ovoga zakona u § 2 unese, da se zemljište pod voćnjacima oslobodi za punih 15 godina.

Gospodo, smatram da je u ovaj Zakon trebalo uneti i jednu novu odredbu, kojom bi se oporezovali svi kuponi sa obveznica ratne štete. A to sa razloga, što ni jedan stoti deo obveznica ratne štete ne nalazi se u rukama onih, kojima su po presudama bile dosuđene, no se iste nalaze u rukama najvećih kapitalista, koje su oni otkupili od naroda, koristeći se teškim ekonomskim stanjem stvorenim ratom, a koje su obveznice pokupovali u besćenje, t.j. za 50, 60 a najviše 100 dinara komad, čija je nominalna vrednost 1.000 dinara i tako ti veliki kapitalisti danas na tim obveznicama kupljenim po 100 dinara maksimum naplaćuje od države interes 25% godišnje za datih svojih 100 dinara.

Izuzetak u ovom Zakonu treba samo napraviti prema onima, koji podnesu uverenje da su im obveznice, koje se kod njih u rukama nalaze, dosuđene po presudi za njihovu stvarnu štetu pričinjenu za vreme rata. Ovaj porez treba da je u visini od 20% na dobit od kupona i država bi od ovih kupona imala da unese u svoju kasu prihod od 20 miliona dinara.

Isto tako trebalo je ukinuti i Zakon o porezu na sve novopodignute kuće po varošima i varošicama, jer ova dva objekta neoporezovana čine opštu nepravdu u narodu.

Uzmimo na primer, da je jedan bogataš napravio kuću koja vredi 2 miliona dinara obveznica ratne štete i metnuo ih u svoje trezore i da prima 50 hiljada dinara interesa od države za kupone. Takav čovek ne plaća državi ni jedan dinar poreza, dok je po našim postojećim zakonima oporezovan i najsiromašniji seljak i goloruki

zanatlija i trgovci i profesori i činovnici i svi mogući društveni redovi a samo su ostali ovakvi ljudi, koji su imajući kapital u rukama zaklonili se za zakonske forme i ostali neoporezovani.

Gospodo, svake vanredne prilike traže i vanredne mere i mi se nalazimo danas u jednom privrednom ratu gde treba da su mobilisani svi mogući: i državni i privatni kapitali i sva moguća radna snaga, te da bi se pobjeda izvojevala.

Mi Srbi imamo iskustva u tome, jer za vreme minulih ratova kad je truba zaszvirala zbor na dan mobilizacije došlo je sve ono što je po zakonu moralo i trebalo da dođe. Svi su obveznici došli u svoje jedinice, a svi davaoci stoke za komoru doveli su svoju stoku na određeno mesto, ali u toku ratovanja i u momentima teških prilika na kuluk su upotrebljene i žene i devojke i deca i starci svi da doprinesu koliko mogu, te da bi se od neprijatelja odbranili i istoga pobedili, iako to po zakonu nije bilo propisano.

Ovde je, gospodo, sličan slučaj. Kriza koja je obuhvatila ceo svet nije poštedila ni nas, pa se nama u ovoj kući u prvom redu Vladi i Narodnoj skupštini stavlja u dužnost da upotrebimo sve mere, kako bismo se od ove najezde odbranili i ovu krizu prebrodili.

Napominjem, da u koliko budu svi kapitali i kapitaliste više angažovani u ovim teškim prilikama da je to sve žrtva koju za sebe lično daju, jer ako se spase narod, spašće se i država i kapital, a ako narod propadne i kapitali će na red za propast doći.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč g. Strahinja Borisavljević:

Strahinja Borisavljević: Gospodo narodni poslanici, o ovome Zakonu, koji je danas pred nama i o kome se debatuje još od juče, govorili su mnogi narodni poslanici. Ja hoću, gospodo, da se osvrnem na govor našeg prijatelja g. Kurtovića, koji je juče podneo jedan pismen predlog i molio da se primi kao dopuna člana Zakona o neposrednoj porezi, tražeći od G. Ministra finansija da odredi jednu specijalnu komisiju za Srez sjenički u Sandžaku, koja bi imala da utvrdi da li je pravedno komisija klasificirala zemlju u tome srezu. Gospodo, ja kao poslanik iz toga sreza, koji poznaje dobro prilike kakve su i kako je vršena ranije klasifikacija, slobodan sam da o tome govorim i da potkrepim pretstavku koju je g. Kurtović podneo. Gospodo narodni poslanici, takvih slučajeva ima u Sjeničkom srezu, specijalno da je komisija, koja je ranije klasificirala zemlju, bila suviše pristrasna i u jednom slučaju klasificirala jednu zemlju pod prvom klasom, a taku istu na drugom mestu kao 3 i 4 klasu. Međutim, gospodo, vi znate da je ceo Sjenički srez na preko jednu hiljadu metara nadmorske visine i da tamo ne uspeva ništa drugo osim ovasa i sena. I tamo imate, molim vas, sve prvu, drugu i treću klasu. Kao što rekoh, komisija je bila pristrasna i zato inamo dovoljno dokaza u molbama i žalbama građana kojima je po tim klasama zemlja klasificirana.

Žalbe su bile blagovremeno upućene ali su bacane u koš, a građani su plaćali toliku porezu.

Ja ću Gospodinu Ministru finansija, ako treba, da naznačim imena tih ljudi i može da proveri da su navodi moji apsolutno tačni. Gospodin Kurtović je tražio jednu komisiju i molio G. Ministra finansija da njegov predlog usvoji. Ja neznam kako će G. Ministar na to odgovoriti, ali ja njegov predlog potkrepljujem i sa moje strane molim G. Ministra da ovaj opravdani predlog primi i da izade u susret tome jadnom narodu.

Svi ostali srezovi u Sandžaku, odnosno ni jedan srez u državi nije tako osakaćen i upropašćen sa državnim porezom kao što je Sjenički srez. Gospodo, Sjenička opština je nad 1.000 m nadmorske visine i imade 14.000 hektara zemljišta u svome ataru. Sve je prve i druge klase izuzev 2.000 hektara koji su u trećoj klasi, a o 4 i 5 nema ni govora. Ako se uzme da je Sjenički srez najvećim delom nad 1.000 m nadmorske visine i da ne može ni zekva da uspeva, niti kukuruz, niti pšenica, nego samo ovas, gde se može takva klasifikacija zemlje uporediti sa Mačvom i Šumadijom. Imade primera da jedan seljak plaća više poreza nego što plaća onaj kod Čačka. Mi smo pravili upoređenje i ovi navodi koje ja navodim pred vama apsolutno su tačni. Ja molim G. Ministra finansija da ove naše primetbe uzme u obzir i da pretstavku g. Kurtovića primi i izade u susret, jer su ti razlozi apsolutno opravdani. Ako G. Ministar finansija ne veruje ili neće da veruje, ja sa moje strane zahtevam da se izabere jedna nepristrasna komisija koja će utvrditi da li su naši navodi tačni, i ako se ne utvrdi ono što sam ja ovde kazao, ja ću podneti sav trošak i polažem pred vama časnu reč da ću i moj mandat staviti na raspoloženje. Ja sam dužan i pred Bogom i pred mojim biračima da ovo iznesem pred Narodnu skupštinu, jer su moji navodi tačni i uveravam vas da ako ostane ovo kako je, da seljak ne može platiti ni 20% od onoga što mu je razrezano. A pored toga gospodo, dokle se s jedne strane na pasivne krajeve, kako je proglašen taj Srez sjenički, ovakvi pritisci i ovakve poreze naplaćuju egzekutivnim putem, tako da je sav porez za 1931 godinu naplaćen, izuzev možda 5 do 10%, dotle na drugoj strani vidimo za bogatije krajeve, kao što vidite i u projektu § 14, daje se ovlašćenje G. Ministru finansija, da može poreske obveznike, koji dokažu da nisu u stanju da plaćaju porez, osloboditi poreza iz 1928 godine. Ja pitam G. Ministra finansija, koji su to poreski obveznici koji nisu platili porezu iz 1928 godine. Mi znamo da je i ranije bilo opraštanje poreze, ma da to nije nikad zakačilo Južnu Srbiju, a sada vidimo drugi predlog. Šta to znači, gospodo? Znači da čovek treba da se bije sa poreznicima, da ne plaća porez, sa punim uverenjem da će doći rešenje G. Ministra finansija da se porez ne plaća. I dok se na jednoj strani poklanja porez onima koji mogu da plate, dotle se na drugoj strani onima koji nisu u mogućnosti da plate traži da plate petostruko i desetostruko više nego što oni mogu da plate.

Ja na završetku ovog svoga govora najučtivije molim G. Ministra finansija da primi ove naše primetbe koje su tačne i da usvoji predlog g. Kurtovića. U protivnom biće mi veoma žao što neću moći glasati za Predlog koji pred nama.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč narodni poslanik g. Mihajlo Đurić.

Mihajlo Đurić: Gospodo narodni poslanici, i ako sam se prilikom debate o budžetu između ostalih govornika i ja javio za reč, smatrao sam za potrebno da odustanem tom prilikom od reči, da bi ovu mogao da upotrebim docnije, kad se budu ukazale prilike koje konveniraju mome srezu. I baš zato što je na dnevnom redu pitanje o klasiranju zemljišta i o porezivanju smatram da sam pozvan kao narodni poslanik Sreza Ljubičkog da iznesem ovde svoje mišljenje i svoje poglede o tome kako je kod nas 1928 godine izvršeno klasiranje zemljišta i oporezivanje stanovništva u mome kraju. Posle lepih govora gospode poslanika, koji su o tome pitanju dosta govorili, i ja smatram za

svoju dužnost, da sa ovoga mesta javno i smelo kažem da posle rata nikad i ništa nije po ovim pitanjima dalo manje stvarnosti nego ovo pitanje o porezivanju zemljišta. Izgleda mi da je ceo ovaj rad vršen u mraku i da su ona gospoda, koja su bila određena od strane države, nisu poznavala posao za koji su bila poslana, ili da nišu hteli da pretstave stvar onako kakva je onim ljudima koji su bili u odboru za klasiranje zemljišta i za razrezivanje poreze. Baš u mome kraju desio se takav slučaj, da je gospodin koji je bio pretstvanik države oporezao nekoliko opština u brdskim krajevima sa prvom, drugom i trećom klasom, dok je druge opštine, koje su u ravnici i u kojima je zemljište mnogo boljeg kvaliteta i daje mnogo veći prinos, oporezao sa četvrtom, petom, šestom, pa čak i sedmom klasom. Usled toga rad ovog Odbora ostavio je vrlo težak utisak kod građana ovih opština i oni su zbog toga podneli mnoge žalbe, ali su te žalbe ili otišle u koš, ili po njima do sada nije ništa rađeno. Ima primera u mome srezu da je jedan građanin jedne opštine platio više na ime zemljarine nego svi građani iste opštine. I, gospodo, na vrlo kratkom odstojanju između moga sreza i susjednoga sreza ima opština koje su jače opterećene porezom nego li ceo moj srez. (Glasovi: Koja je to opština?) Smajilovska opština u Srezu trnavskom opterećena je porezom na zemljište sa 764.000 dinara, dok ceo moj srez Ljubički ima da plati porez na zemljište svega 600 i nekoliko hiljada dinara.

Gospodo, kad imamo te činjenice pred nama onda je ovo oslobodenje od 20% koje je predložio Ministar finansija dovoljno za one opštine koje su pravilno opterećene. Ali kako ima opština, kao što su gg. istakli, u Vojvodini, kao i u mome srezu, koje su nepravedno opterećene, moje je mišljenje da bi trebalo prvenstveno da se izvrši revizija odnosno popravka sviju opština koje su opterećene više nego što treba, pa tek onda da se primeni ovo snižavanje od 20%. Kako su danas zemaljski proizvodi mali i pali toliko nisko, to ovo nije tako osetno, ali kad se uzme u obzir da se na osnovu zemljarine plaća i opštinski prirez, kao i banovinski prirez, opet se pomaže. Kako međutim gospodin Ministar finansija nije nadležan da donese ovakvu zakonsku odredbu bez Ministarskog komiteta, to sam ja mišljenja da umolim Gospodina Ministra finansija da potraži da se obrazuje Ministarski komitet i da on donese odluku da imaju prava svi koji smatraju da su mnogo opterećeni porezom, kako opštine tako i pojedinci, u roku od 2 meseca da podnesu molbe i da mogu da traže da se izvrši ponovno oporezivanje njihovog zemljišta. Tek posle toga došlo bi do onoga da se plati manje 20%. Toliko sam hteo o tome da kažem i ja mislim da će Gospodin Ministar finansija ovome izaći u susret.

Što se tiče oslobodenja poreza onih građana, koji imaju devetoro i više dece, nalazim da je to lepo. Ali kako ima građana koji su suviše bogati a imaju 9 dece, ja mislim da treba i njih osloboditi, ali samo da se zna do koje granice. Jer kad mogu invalidi koji plaćaju preko 120.— dinara poreze da ne primaju ličnu invalidu, onda zašto čovek koji ima devetoro dece ne treba da plaća porez. Prema tome mišljenju svi oni koji imaju preko devetoro dece treba da plaćaju do 500 dinara a ostali da se oslobode. Ovde bi trebalo uzeti osnovni porez do 500 dinara za merilo inače bi naši drugovi invalidi, ako se ne bi tako postupilo imali prava da nas pitaju: Zar su preči ovi bogati sa devetoro dece da se oslobadaju, a mi koji smo izgubili noge i ruke, boreći se za ovu zemlju, da nemamo prava

na invalidninu. S toga sam mišljenja da ovaj zakonski propis treba dovesti u sklad sa ovim propisom iz invalidskog zakona.

Što se tiče oslobođenja od poreza onih koji su bili lenštine, odnosno onih koji nisu hteli da plaćaju porez, ja sam tome protivnik, jer svi mi iz iskustva znamo da su svi siromasi platili porez, da su svi siromasi trčali da plate porez, a samo oni koji su hteli da zaubašavaju, nisu hteli da plaćaju porez.

Još jedna stvar. Mi svi iz iskustva to znamo. Meni ne bi bilo žao kada bi G. Ministar oslobodio one male koji zbilja nisu mogli da plate i ne bi mi bilo žao da se takvi oslobode jednom opštom odlukom, ali se bojim da se ovde ne desi, da one male mušise ostanu u rešetku, a oni veliki bumbari da prolete. Ja tvrdim da će svi oni veliki, koji nikada nisu plaćali porez i koji i dalje ne misle da ga plaćaju, da će se i ovoga puta osloboditi, a mali i nejak ostaju opet dužni. Zato mislim da oslobođenje od poreza ne bi bilo umesno, jer ako ih oslobodimo ove godine, oni će opet posle tri ili četiri godine prestati da plaćaju, pa će opet tražiti oslobođenje. Ako se već neko hoće da oslobodi, onda treba doneti zakon i zakonom predvideti koga treba osloboditi, a koga treba naterati da plati porez.

Ima još jedna žalosna pojava i ona je u tome da u poslednje vreme, naročito od kako je klasirano zemljište i od kako se vrši administracija po najnovijem zakonu, da ni jedan poreski obveznik ne zna koliko duguje poreza, da li je platio porez i koliki mu je dopunski porez. I zato kad neko traži uverenje ne može da mu ga da ni opštinski sud ni finansijska uprava da je platio porez. Mi iz predratne Srbije, koji smo do rata imali za Ministra finansija pokojnog Pačua, snali smo i u pola noći i u pola dana koliko nam je porez, koliko smo isplatili i koliko smo dužni. To je znao i svak nepismen seljak. Danas, međutim, ne zna niko, ni koliko je platio ni koliko duguje, a kada se traži uverenje o plaćenju porezi, niko ga ne može da dobije da je platio porezu. Ova su uverenja vrlo potrebna za mnoge stvari, i bez njih čovek ne može da stupi ni u državnu ni u privatnu službu. Zbog toga mislim da G. Ministar finansija treba da uredi ovo pa da se tačno zna koliki je porez i koliki je dopunski porez.

Ako G. Ministar finansija ne bi nastao da se odmah izvrši popravka svih onih nepravilnih opterećenja na zemljišta, nego ako i dalje ostane ovako kao i do sada, u tome slučaju ja ne bih mogao glasati za ovaj zakonski predlog, nego ću glasati protiv.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč narodni poslanik g. Dr. Stevan Kraft.

Dr. Stevan Kraft: Gospodo narodni poslanici, Zakonski predlog o izmenama i dopunama Zakona o neposrednim porezima predstavlja jednu krajnu potrebnu početnu meru, kako bi se poresko opterećenje naroda prilagodilo iz osnova promenjenim privrednim prilikama i duboko paloj platežnoj moći naroda. I ako predviđeno smanjenje ukupnog zaduženja porezom na prihod od zemljišta sa 20% ni iz daleka ne odgovara promenjenim privrednim prilikama i današnjoj minimalnoj platežnoj moći naročito seljačkog naroda, ono ipak predstavlja jedan početak u nužnom poreskom rasterećenju i jedno prethodno olakšanje, koje se može primiti, ako je ono samo preteča jedne temeljne reforme poreza na prihod od zemljišta, koja će da popravi osnovne greške Zakona o neposrednim porezima iz godine 1928 u pogledu zemljišnog poreza. Te greške leže u dve činjenice koje same već pokazuju privrednu

nemogućnost današnjeg zakonskog opterećenja poljoprivredne zemljišnim porezom. To su sledeće činjenice: Prvo, prihod od zemljišta utvrđivan je na osnovu čl. 20 Zakona o neposrednim porezima prema cenama za poljoprivredne proizvode, koje su važile u vremenu od 1. jula 1925 do 30. juna 1926. godine. Drugo, prosečni količnik za izračunavanje čistog katastarskog prihoda utvrđen je, ne zakonom, nego po komisijama kojima je taj rad na osnovu Zakona bio poveren, na nesrazmerno visokom nivou i za celu zemlju, a pogotovo za žitorodne krajeve. To su dva glavna izvora pogrešnosti, nepravde i nesrazmernosti poreza na prihod od zemljišta, koji zahtevaju hitnu i temeljnu reviziju.

Što se tiče, gospodo, prve činjenice da je Zakon poreski od 1928. godine predvideo kao osnovicu za utvrđivanje prihoda od zemljišne cene iz godine 1925 i 1926, to moram utvrditi da je razvitak stvari daleko prešao preko te osnovice, i to ne u pozitivnom nego na žalost u negativnom smeru. Mi smo u kampanji 1925-26. godine imali cene za pšenicu, koje su se kretale između 250—300 dinara, a cene za kukuruz su se kretale u to doba između 130—180 dinara. A kako je stanje danas? Znamo, da je kukuruzna kampanja počela prošle jeseni sa jednom cenom koja se kretala jedva preko 40 dinara, i da danas u najbolju ruku zemljoradnik dobija oko 75—80 dinara. Prema tome zastale su cene kukuruza danas prema cenama u 1925-26. godini za više od polovine, a sa pšenicom stoji isto tako. Mi smo, do duše, na osnovu žitnog zakona od 4. jula 1931. godine imali do sada jednu zakonom zagarantovanu cenu od 160 do 175 dinara za 100 kg pšenice.

No znamo, gospodo, da se ta cena nije mogla realizovati, i da su i oni zemljoradnici koji su bili srećni da isporuče svoje prodati žito, morali mesecima i mesecima čekati na naplatu istog. Ne mogavši prodati odnosno naplatiti žito zemljoradnik je u nuždi bio nateran, najčešće teškim pritiskom poreske vlasti, da proda žito i po ceni od 110 do 120 dinara. Bude li sada zakonom o prometu žita zavedena slobodna trgovina žitom u zemlji cene pšenice na slobodnom tržištu teško da će se kretati k višem nivou od jedno 130 do 135 dinara, a ako intervencijom Privilegovanog izvoznog društva polučimo na domaćem slobodnom tržištu cenu od jedno 140—145, moći ćemo biti zadovoljni. — Prema tome zaostaje i te cene pšenici iza cena iz 1925-26. godine za više od 50%. — Ove same činjenice primorale i Kraljevsku vladu i G. Ministra finansija da sprovede jednu stvarnu reformu poreskog zakona, i da se poresko opterećenje dovede u sklad sa današnjim činjenicama, koje, na žalost, neizgledaju da će se u idućim godinama mnogo popraviti u korist seljačkog sveta.

Druga osnovna greška, gospodo, je utvrđivanje količnika za izračunavanje čistog katastarskog prihoda od zemljišta, ono je usledilo po komisijama prema raznim srezovima, koji su bili izabrani kao tipični, kao primeri, i taj je količnik utvrđen prema raznim krajevima zemlje od 16—18 i do 34. U žitorodnim krajevima, a naročito u Vojvodini ovaj količnik iznosi tri-desetčetvorstruku svotu od mirnodobskog katastarskog čistog prihoda. Zamašnost te cifre biće nam tek potpuno jasna, gospodo, kad uočimo, da su današnje cene žitu pale ispod polovice mirnodobskih cena, jer su se iste u razdoblju od pet, šest godina pre rata kretale između 20 do 24 i čak i do 26 zlatnih kruna. Uzmite sad stvarni valutni odnos 1 zl. kruna — 11 dinara današnjih i dobićete cenu, koja približno odgovara onoj iz 1925 i 1926. godine, to jest cenu od 250 do 280

dinara. A danas je to, gospodo, kako znamo, sasvim drukčije. Cene gotovo svim poljoprivrednim proizvodima pale su ispod polovice mirnodobskih cena. No to još nije najglavnije, jer jezgra poljoprivrede ne leže toliko ni u samom padu cena, koliko u nesrazmeri između njihove cena za poljoprivredne proizvode i cena industrijskih proizvoda, koje poljoprivrednik troši i mora za sebe da nabavi, i to ne samo sretstva za pokrivanje ličnih potreba njegovih i njegove porodice, nego i nužna proizvodna sretstva za nastavak njegovog gospodarskog rada.

Tako je poljoprivreda, gospodo, postala skroz nerentabilna, pasivna grana naše nacionalne privrede, i zato je nemoguće i po celu našu privredu od veoma štetnih posledica da od jedne takove nerentabilne, pasivne grane tražimo da plati zemljišni porez, koji se odmerava na jednoj osnovici, koja predstavlja trostruko toliko koliko u mirno doba, jer ako cifru 34, koliko iznosi količnik za Vojvodinu, dovedemo u relaciju sa mirnodobskim katastarskim čistim prihodom, koji moramo pomnožiti sa 11 da bi dobili njegovu vrednost u današnjim našim dinarima, onda bi imali razmeru 11 : 34, što znači upravo tri puta onoliko koliko je taj katastarski čist prihod iznosio u mirno doba, kada smo mi imali zadovoljavajuće cene koje bi danas odgovarale cenama za pšenicu od 260 do 300 i za kukuruz od 150 do 180 dinara. Kao što vidite u ovoj velikoj nesrazmeri toga količnika leži osnovna greška našeg poreskog sistema u pogledu poreza od zemljišta i sve dok ta greška ne bude ispravljena temeljnom revizijom mi ćemo morati i dalje gledati kako seljak naš podnosi teško upravo nemoguće terete i kako njegovo zaduživanje biva iz dana u dan sve veće. Mi moramo biti na čisto s tim da zemljoradnik za poslednjih 4 do 5 godina ne plaća više poreze toliko iz svoga stvarnoga prihoda koliko iz same supstancije svoje imovine. Pa to, gospodo, može da traje izvesno vreme, ali ako se to nastavi i dalje, onda se uništava poreski objekat i to nije pojedinačno, nego ceo privredni red kojemu se posle neće moći ničim više tako lako vratiti poreska sposobnost.

Gospodo, što se tiče predviđenoga sniženja razreživanog već poreza za zemljište za 1931 godinu za 20%, ja moram reći, da prihvaćam pre ovaj Predlog koji je doneo Finansijski odbor, nego prvobitni predlog koji je bio unesen u zakon, da se katastarski čist prihod snizi za 20% linearno, jer ovo 20% sniženje katastarskog čistog prihoda nikako ne bi bio, ako bi bio zamišljen kao trajna reforma poreze na prihod od zemljišta, ponavljam nikako ne bi bio odgovarao privrednim prilikama i potrebama naroda i zato ja prihvaćam rešenje Finansijskog odbora koji je pitanje jednog srazmernog reduciranja katastarskog čistog prihoda ostavio otvoreno za jedno načelno i pravilno rešenje putem reforme samog Poreskog zakona, a prethodno ipak donosi jedno olakšanje i sniženje razrezane već zemljarine za 1931 godinu za 20%. I ako moram reći da je ova mera nedovoljna, jer daleko prevazilazi istinsku platežnu moć seljačkog naroda, ona u vezi sa § 14 ovoga Zakonskoga predloga, koja otvara put rashodovanju, odnosno otpisivanju starih dugova, koja su ostala na dugu krajem 1928 godine, predstavlja svakako ozbiljan i koristan početak i prvi stvarni korak na poreskom rasterećenju naroda od previsokih poreskih tereta.

Rashodovanje odnosno otpisivanje starih poreskih dugovanja, koja se vuku već dugi niz godina i koja su u ogromnoj većini postala stvarno neuteriva, ako ne želimo da se nesrazmerno veliki broj poreskih

obveznika uterivanjem njihovim potpuno uništi, predstavlja ne samo nužnu meru jedne obazrive finansijske politike i uprave, nego i postulat pravičnosti, jer gospodo, poreski dug, koji je ostao još iz početka dvadesetih godina — vi znate, da su razni porezi na osnovu ranijih poreskih zakona razrezivani i ubirani u natrag do 1917. godine — predstavlja je i pre jedno izvanredno teško opterećenje naroda a danas kod toliko pogoršanih privrednih prilika taj je teret postao i nemoguć i nepravičan. Ovi nagomilani poreski zaostaci doveli su poreske obveznike u mnogim slučajevima čak dotle, da su njihova poreska zaduženja prelazila i samu njihovu imovinu. Još nešto treba da imamo u vidu, što ne mora da se krije. Mi svi znamo kakav je bio sistem razrezivanja tih poreza, kad se pitalo i ko si i kakav si i kojoj stranci pripadaš i kakve veze imaš, it.d. I iz ovoga nepravilnog gledanja na poreske dužnosti naroda proistekla su često prekomerna i nepravedna poreska zaduživanja, koja ni onda, kada je zemljoradnik jošte uživao povoljniju konjunkturu, nisu mogla biti uterivana. Danas, kod ove vanredno teške krize, gde su cene proizvoda zemljoradnika pale ispod polovine prijašnjih cena, gde vlada nečuvena nestašica novca, gde seljak nema mogućnosti kredita, njihovo uterivanje i puna naplata ne samo da je postala praktično nemoguća, nego bi bila izvanredno nepravedna i od teških posledica poreskog obveznika, a škodila bi i opštim privrednim interesima države.

I gospodo, kad bi neko i prigovorio i kazao da je ovo rashodovanje zaostalih dugovanja nepravično prema onima, koji su na vreme platili svoje poreze, to bi im se moralo odgovoriti, da oni nemaju ništa od toga, ako kraj njih postradaju i propadaju i drugi koji su danas još u mnogo težoj privrednoj situaciji nego što su oni bili pre nekoliko godina.

Zato je ovo gospodo, jedna nužna i korisna i u višem vidu pravedna mera. Mene samo zabrinjava način, koji je predviđen § 14 za praktično sprovođenje ove mere rashodovanja, odnosno otpisivanja tih zaostalih poreskih dugova. Predviđen je po tom paragrafu molbeni postupak, kojim se daje G. Ministru finansija ovlašćenje da prema imovinskom stanju pojedinih molioaca dozvoli delimično ili u celosti, ili na dozvoli zamoljeni otpis ovih starih dugovanja.

Pre svega gospodo, to je jedan vanredno glomazan administrativni postupak. Tih će molbi biti na desetine hiljada, pa ćemo s njima doživeti po svoj prilici isto, što smo kroz mnogo godina doživeli sa molbama upućenim Peklacionim odborima, a posle Ministarstvu finansija, za sniženje suviše velikog poreskog zaduženja, koje je bilo po poreskim odborima pojedinih obveznicima odmereno. Znamo, gospodo, da su se te molbe rešavale često potpuno šablonski, jednostavno, utisnutim štambiljem da se odbijaju. Odbijane su na taj način žalbe često i u takvim slučajevima, gde su one bile itekako na svome mestu, gde je nepravičnost, koja je pričinjena dotičnom moliocu, bila vanredno velika. Ja se, gospodo, već po samom ovom glomaznom administrativnom postupku bojim, da će ovako što da nastupi i ovde.

Onda ostaje drugi momenat: nesigurnost utvrđivanja ekonomskog stanja molioaca. Ako se to bude sprovelo na čisto birokratski način, ne može biti drukčije, već da će vladati u takvom jednom postupku u velikoj meri slučajnost i da će se jednima i previše odobriti, a drugima, odbijajući ih, učiniti nepravda. Pošto veliki deo poreskih starih dugova potiče iz starih

poreskih zakona, koji su Poreskim zakonom od 1928 god. dokinuti, ja bih se pre izjasnio za jednu opštu meru, koja bi svima išla u prilog i molio bi G. Ministra finansija, ne bi li mogao uzeti u ispitivanje takovu jednu meru pa koliko je moguće bar u Pravilniku dati prilike, da se do izvesne granice svima odobri taj zamoljeni otpis starih dugovanja. Mislim, da bi bilo sretnije, da je u sam Zakon ušlo, da se ta dugovanja po starim poreskim zakonima jednostavno svima otpisuju. To bi bio jedan kratak, jednostavan, i kako verujem, pravedan postupak, gde bi svaki došao do svoga prava. Međutim, sigurno G. Ministar imade svojih razloga, da nije mogao da pristane na jednu takovu generalnu meru, ali ga zato molim, da u Pravilniku uzme što više obzira na to da se mogućnosti proizvoljnog rešavanja ovih molbi za otpis starih dugova i eventualnog uvlačenja protekcionizma i drugih raznih štetnih pojava, koje iz prošlosti i suviše dobro poznajemo, do krajnjih mogućnosti suzbiju i da se zavede što objektivniji postupak, koji će izaći u što je moguće većoj meri u susret ovim molbama poreskih obveznika. Samo tako će se moći sprečiti, da se ne učine velike nepravde i duboko ne potrese poreski moral.

Naša poreska uprava trpi uopšte još mnogo od proizvoljnih i nerazumnih postupaka. Gospodo, dešavaju se tu upravo nemogući slučajevi, koji bacaju i na našu poresku administraciju i na njenu sredenost jedno dosta nepovoljno svetlo. Ja sam se, n.pr., nedavno upoznao s jednim slučajem jednog imućnijeg zemljoradnika iz Srednje Bačke, koji je bio sa starom porezom zadužen, ne sećam se baš tačno, sa 92 ili 94.000 dinara.

Čovek je platio u prošloj godini 72 hiljade dinara na ime ovog zaostalog poreškog duga. I, gospodo, ove godine nije mu propisano toga starog poreškog dugovanja 94 hiljade minus 72 hiljade, nego mu je propisano 150 i nekoliko hiljada dinara. Dakle, gospodo, vidite koliko tu još ima nesredenosti i nepravilnosti i prema tome potrebno je da se omogući pri rashodovanju starih poreskih dugova na osnovu § 140 jedan praktičan i objektivan postupak, koji će jedared za uvek da dokine sa tim načinom zaduživanja poreskih obveznika i njihovog upropašćivanja. Takovim se nepravilnostima, koji se dešavaju i kod redovitog zaduživanja sa tekućim porezima, mora stati jednom na kraj, time da se zavede jedan postupak, koji svakom poreskom obvezniku tačno omogućuje i kontrolu njegovog poreškog zaduživanja i kontrolu svojih plaćanja, tako da bi se u svakoj prilici jednostavnim predočavanjem ove poreske knjižice mogao pravdati i braniti od ovakvih postupaka.

Ja se nadam da će G. Ministar finansija u tom pogledu preduzeti sve da se ovakovi proizvoljni postupci i nepravilnosti u poreskoj administraciji onemoguće, a opravdane žalbe poreskih obveznika na dosadanji rad da se zadovolje. U pogledu samog Zak. predloga imam da izjavim ovo: Pošto predviđeno sniženje poreškog zaduženja na zemljište za 1931 god. sa 20% pretstavlja jednu dobru i korisnu početnu meru i u nadi da će G. Ministar finansija na osnovu §-a 14 dati što širu mogućnost za rashodovanje odnosno otpisivanje starih poreskih dugova, ja ću glasati za ovaj Zakonski predlog.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reć narodni poslanik g. Stevan Ćirić.

Stevan Ćirić: Gospodo, ovde u stvari ima upravo dva predloga, jedan predlog je Zakonski predlog G. Ministra, a drugi kako ga je preinačio Finansijski odbor. Videli smo i to da pojedina gospoda poslanici imaju u

tom pogledu razna mišljenja. Ja sam dao malo sebi truda da tačno matematički izračunam, koji je predlog bolji. Gospoda drugovi će mi oprostiti što ću ih malo molestirati matematičkim formulama, što ću ih potsetiti na dačko doba, ali ako hoćemo da dobijemo matematički precizan rezultat, ne ostaje nam ništa drugo, nego da pomoću matematičkih formula utvrdimo koliki je finansijski efekt jednog i drugog predloga. Mogu vam, gospodo, odmah reći da je razlika minimalna, jer ako bismo hteli da računamo zemljarinu po starom zakonu, kako smo do sada radili, imali bismo ovu matematičku formulu; ako sa P_s obeležimo stari porez, sa K čist katastarski prihod, a sa D dopunski porez:

$$P_s = \frac{10K}{100} + \frac{DK}{100}$$

Kad se formula matematski izradi onda dobijemo krajnju formulu: $P_s = \frac{K(D+10)}{100}$

Šteta što nema table, da se poslužim, ali ćete dopustiti da nastavimo dalje i mi ćemo na posletku doći do jednog tačnog rezultata. Ako sad uzmemo predlog Finansijskog odbora i osnačimo ga sa P_f (Jedan glas: „Pe fau“ (p. v). Ne „Pe fau“, za 5 ra! Ovdje niko nije politisch verdachtig. To smo bili za vreme rata... i dobićemo formulu — ja neću da vam dosađujem sa prelaznim stanjem te formule, nego ću vam odmah kazati kako ona glasi definitivno — onda imamo formulu: $P_f = \frac{K(D+10)}{125}$

Treći je predlog kako ga imamo u Zakonu, kako ga je predložio G. Ministar finansija. Interesantno je to i ko zna matematiku taj će odmah primetiti da i taj predlog mora imati krajnju formulu koju ima i predlog Finansijskog odbora. To jest kad matematski izrazite taj predlog dobićete: $P_m = \frac{K(D10)}{125}$ Ali pred-

log Gospodina Ministra finansija ima još i drugu vrednost. Jer ako smanjimo sa 20% čist katastarski prihod, onda se može lahko dogoditi da neko koji se nalazi u neposrednoj bližini niže kategorije, tim samim što mu je čist katastarski prihod smanjen sa 20% dode u nižu kategoriju, što povlači sa 2% niži dopunski porez. To se da tačno matematski prikazati. Prvi deo izgleda onako isto kao i u predašnjim formulama, samo u drugom delu formule, gde treba dodati dopunski porez, treba sada dodati kao dopunski porez, od katastarskog prihoda umanjenog za 20%, dopunski porez sa 2% niži, nego što bi odgovaralo prvobitnom katastarskom prihodu. Kad se to načini imaćete krajnju formulu da je $P_{m2} = \frac{K(d10)}{125}$ u kojoj malo d znači niži dopunski

porez. Kad uporedimo dve formule, vidimo da se ničim ne razlikuju nego samo sa dopunskim porezom. Kad dalje znate da između dva dopunska po reza koji su u neposrednom susedstvu razlika je 2%, jasno je da ćemo imati razliku na svakom dinaru čistog katastarskog prihoda 2-125, t.j. 1.6%, jer (razlika) $Z = \frac{K(D+10)}{125} - \frac{K(d+10)}{125}$ t.j. ako je $K = 1, \frac{D-d}{125}$

a to je, kao što rekoh $\frac{2}{125}$. Prema tome vidite da bismo po predlogu G. Ministra mi bolje prošli, za 1.6% čist. kat. prihoda, nego po Predlogu Finansijskog odbora, ali ne svi, jer to važi samo za jedan deo poreskih obveznika koji se nalaze u najbližem susedstvu niže kategorije i koji prema tome ako im se oduzme 20% od čistog katastarskog prihoda dolaze u nižu kategoriju, koji

povlači niži dopunski porez. Da izračunamo koliki je ukupan finansijski efekat. Ako uzmemo da se ova razlika odnosi na ukupnu sumu od 450,000.000.— dinara prihoda od poreza na zemljarinu i kad vidimo da je razlika 1,6%, onda bi bio finansijski efekat 7,200.000.— dinara. To je ako bi se to odnosilo na sva lica. Ali po logici slučajeve morate uzeti da se to odnosi samo na jednu petinu i još manje, te ako podelimo gornji broj sa 5, to je finansijski efekat od prilike 1,500.000.— dinara. Ovu svotu sad treba pomnožiti sa koeficijentom za koji je čist kat. prihod veći od ukupnog poreza i onda imamo aproksimativni traženi finansijski efekat. Zato ja mislim da treba primiti Predlog Finansijskog odbora, s toga što je finansijski efekat dosta malen. Nama je mnogo važnije da time ne pogadamo mnoge, jer je otprilike svaki peti poreski obveznik pogođen i da ostavljamo otvoreno pitanje revizije čistog katastralnog prihoda. Jer ako bi čist katastralni prihod smanjili sa 20%, to bi bilo nešto svojevoljno, mi ne bi smanjili onako kako to odgovara faktički današnjoj vrednosti zemlje.

To bi bila jedna iluzija, gospodo, to bi bio samo jedan tehnički ekspedijens, a nama nije stalo do toga da se tim tehničkim ili matematskim ekspedijensom pomognemo nego nam je stalo da docnije oporezujemo seljaka onako kakva je faktička vrednost njegove zemlje. A ako hoćemo da se služimo matematskim ekspedijensom onda je Predlog Finansijskog odbora mnogo prostiji. Poštovana gospodo, ja sam upravo hteo samo ovo da kažem i ništa više, t.j. matematski da utvrdim koliko je razlika u finansijskom efektu u ova dva predloga. Međutim neka gospoda predgovornici, koja su govorila neposredno predamnom i pred g. Kraftom navela su me na to da moram da kažem još nekoliko reči jer izgleda da se ne razumemo, a ništa nije gore nego kad govorimo jedan tako reći pored drugoga; uvek treba govoriti jedan prema drugome, ili ako hoćete i jedan protiv drugoga, a ne jedan pored drugoga. Jedan od gospode govornika uzviknuo je: „voleo bih ja da znam koji su ti koji još duguju poreze od 1928 godine! Gospodo, kad se tako kaže izgleda da oni koji duguju porezu od 1928 godine da su to nesavesni poreski obveznici, možda čak i spekulanti. Ali gospodo, ja želim u tome pogledu da vam dam jedno objašnjenje kako se može dugovati poreza još od 1928 godine pa da bi smo se razumeli i jedan sa drugim razgovarali, a ne jedan pored drugoga. Gospodin, Dr. Kraft je a ne jedan pored drugoga. Gospodin, Dr. Kraft je spomenuo nešto što se odnosilo na Vojvodinu, a ja ću spomenuti ono što se odnosi na Srem. Mi smo u Sremu 1928 godine oporezovani za devet godina unatrag sa takozvanom dohodarinom. Da smo mi taj poerz redovno plaćali kad su cene bile veće onda bi se i ostavljalo na stranu i porez platio. Ali kad dobijemo da platimo od jedanput na pr. 45.000 dinara za osam godina unatrag, dopustićete da onaj koji se nije nadao jednoj takvoj porezi za osam do deset godina u natrag, taj mora doći u izvesne teškoće. Ali ima tu još nešto što moram spomenuti, hteo ne hteo, i ako se žurim s obzirom na to da ćemo imati jednu vrlo važnu klupsku sednicu, a to je ovo: G. Ministar je u svome ekspozeu spomenuo da ova mala promena od 20%, to strogo uzevši ne sme se uzeti sama za sebe, nego se mora procenjivati uvek u okviru svih ostalih promena koje su učinjene u ovom Zakonu od kad je on donesen, u februaru 1928 godine. Drugim rečima, G. Ministar je kazao: ovo je četvrto izdanje ovoga Zakona. U prvome izdanju smo spustili dopunsku porezu od 17 na 12, u

drugom sa 12 na 8, a u trećem, decembra meseca 1930 godine, zemljarina je spuštена sa 12 na 10, a ovo je četvrto popravljeno izdanje sa 20% popusta čistog katastarskog prihoda na ukupni porez na zemlju.

Ali sad dopustite da pogledamo malo drugu stranu. Ono jeste da smo spustili kako je G. Ministar izračunao, od prilike za 47%, od onog finansijskog efekta koji bi se očekivao. Da radimo po prvome izdanju ovoga zakona trebalo bi da uđe nešto preko 900,000.000 dinara, a po četvrtom izdanju ulazi nešto preko 500,000.000 dinara, tako da je 50% od prilike popušteno. A da li je na drugoj strani sa 50% seljaku olakšano? To molim gospodu da kažu, naročito onu, koja se čude kako je moguće da je neko dužan za godinu 1928.

Ali molim da mi dopustite da upotrebim jednu reč koju sam čuo pre mnogo godina kad sam se prvi put upoznao sa jednim bratom iz Srbije. On mi je kazao jedanput ovu reč: svilena sirotinja. Ja sam ga pitao šta je to svilena sirotinja, jer sam tada prvi put tu reč čuo. Pošto su toga čestitog brata iz Šumadije Bugari kuršumima izrešetali, pijetet i uspomena na ovoga poštenog čoveka nalažu mi da kažem i njegovo ime. To je bio Toma Mikić sudija iz Vranja. Na moje pitanje šta je to svilena sirotinja, on mi je kazao: to je ona sirotinja kad čovek počne da propada, ali neće to još da pokaže, pa mi je naveo jedan primer da je to takva sirotinja koja na primer zavija cigarete ispod stola da se ne vidi da puši prost duvan. Kao što vidite ima i tako zvane svilene sirotinje. I, može biti, da smo mi iz Vojvodine samo u toliko pogrešili u koliko smo upotrebili jednu jaču reč kad smo kazali za Vojvodinu da je ona pasivna. Ne, gospodo, ona još nije pasivna, ali bih ipak mogao da kažem da je ona već svilena sirotinja. A zašto je postala takva dopustite mi da sada pokažem. Postala je takvom zato, prvo, što je poreza za ove četiri godine skinuta za 50%, a međutim cene su pale za više od 50%. Drugo, postala je takom i zato što obradivanje zemlje danas košta mnogo više od 50% nego što je koštalo obradivanje 1928 godine. Dakle, ni tu nema sarazmere, nije pala obrada za 50% kao što kažu mnoga gospoda poslanici. I nemojte tu da pravite razliku između onih koji sami rade i onih koji daju da im se radi. Jer oni koji sami sebi rade zaslužuju da za taj svoj pošten rad dobiju istu nagradu koju dobijaju i oni koji rade drugima. Treće zato, ovo su već neka gospoda spomenuli a naročito gospodin Milutinović, što život seljakov nije danas za 50% jeftiniji nego li 1928 godine, nego stoji na istoj visini kao što je i tada bio.

Četvrta, zato što kamate seljačkih dugova nisu za polovinu manje nego što su pre bile. I ja želim ovde da učinim jedan mali intermeco pa hoću da spomenem da oni koji prebacuju seljaku za njegove dugove upravo ne znaju šta govore. Jer kao što postoje klasične metode u finansijama kojih se i Gospodin Ministar finansija drži a kojih se i mi mislimo držati, s izvesnim rezervama, naravno, koje sam ja u svom budžetskom govoru spomenuo, jer su one najsigurnije, tako isto postoje izvesne klasične metode i kod seljaka. Te klasične metode u Vojvodini bile su te da se otac bogatio time što je kupovao zemlju, da se ded bogatio time što je kupovao zemlju i da se i praded bogatio time što je kupovao zemlju. Drugim rečima, kupovali su je što su bili gladni zemlje, a to biti gladan na zemlju, to je najveća vrlina, a nije mana našega seljaka. (Pljeskanje). Pa, gospodo, kada jedan Huver, jedan od najgenijalnijih finansijera u celome svetu, nije mogao da pred-

vidi ono što će se za pola godine dogoditi — jer kao što znate on se dao kandidirati za predsjednika u Sjedinjenim Američkim Državama na osnovi prosperiteta koji je stvorila republikanska stranka u Americi — i izabran je sa 80% glasača, pa ni on, ni ti njegovi glasači nisu predvideli ogromnu buru koja se posle pola godine dogodila od onog doba kad je preuzeo predsjedništvo, pa kad oni to nisu mogli predvideti i kad i naš Ministar finansija izjavljuje da neće biti afirmativan, da neće tvrditi šta će se dogoditi, sa kojim pravom mi možemo prebacivati našem seljaku što nije bio kadar da predvidi pet-šest godina unapred onu buru koju, kao što rekoh, nisu mogli da predvide ni Huver ni drugi finansijski kapaciteti. (Burno odobravanje).

Ima, gospodo, još i jedna peta stvar, a to je ova, zamislite vi, gospodo, kad je cena žitu bila 500 dinara a po zvaničnoj statistici u Sremu je prosečni prihod sa zemljišta od prilike 6.50 metarskih centi po katastarskom jutru, to je bruto prihod iznosio 3.250 dinara. Uzmimo da je tada država uzela po 800 dinara, a ona na žalost nije to radila. jer su onda radile kuglice pa se niko nije smeo usuditi da nametne seljaku da plaća porezu i ako je onda bilo dosta novaca, Uzmimo dakle da je onda država i samouprava uzela od njega 800 dinara, ostalo bi 2.400 dinara na obradu a čista dobit najmanje bi iznosila 1.000 dinara. Kada je 1928 godine pravljén zakon cena pšenici bila je oko 300 dinara, a cena kukuruzu bila je oko 250 dinara. U to vreme bilo je oko 2.000 dinara bruto dobiti po katastarskom jutru. Ako uzmemo da je bila tendencija zakona da se ukupno uzme 400 dinara, kažem ukupno od svega, onda bi ostalo još uvek dovoljno i za obradu i dosta i za dobit. A pogledajmo kako danas to stoji. Danas ako uzmemo da žito košta po 100—120 dinara od 100 kgr. pomnožimo to 6 i po puta i imate 650—750 dinara. Ja da imam čist papir dao bih Gospodinu Ministru finansija, jer verujem u njegovo poštenje, jer verujem u njegovo znanje, da mi ispiše troškove proizvodnje po kat. jutru, pa da se vidi da li se može sa 650—750 dinara obraditi jedno jutro zemlje i ne govoreći o stalnim troškovima amortizacije i prinos. Drugim rečima mi smo došli dotle, da već ne možemo da isteramo ni onaj prihod koji je potreban za obradu zemlje a kamo li da možemo još da plaćamo porezu od toga. Sa tim završavam ne samo da bih pokazao bašto se u Vojvodini može još dugoovati poreza iz 1928, jer seljak je, očigledno, preopterećen, nego znate li zašto još sa tim završavam? Vi već pogodate: Za to što sutra dolazi Žitni zakon na dnevni red, za koji je Ministar tražio hitnost o kome ja dakle ne mogu govoriti, pa hoću da vam dam na znanje antipando: nije Žitni zakon donesen, niti su cene povišene da višak ostane u našem džepu. Tu je učinjeno ono isto što i sa carinama za industriju. Kao što se carinama brani da dođu strani produkti, pa industrijalci mogu mnogo skuplje da prodaju produkte nego što bi ih inače prodavali, tako isto se sa ovim veštačkim merama htelo da postigne da se mogu isplatiti svi troškovi obrade i još uz to da može seljak odgovoriti dužnosti prema državi. Zapamtite to pa ćete razumeti zbog čega sam nazvao Vojvodinu „svilenom sirotinjom“. Jer, gospodo, ima izvestan nivo ispod koga se ne može ići. Mi smo danas došli dotle da mi sumnjamo, ako država ne interveniše u pogledu cena, nego ako dopusti slobodnu trgovinu, mi sumnjamo da li seljak može vrednoćom svojih ruku, uz Božiji blagoslov, one cene postići koje su potrebne da mu pokriju režijske troškove. Ja neću ovde da plediram, jer to ne spada na

dnevni red, za jedan takav Zakon o daljoj intervenciji države. Želim da napomenem samo to, da kao što, gospodo, mi ostali moramo da plaćamo mnogo više za industrijske produkte, nego što oni zaista vrede, pa se ne bunimo mnogo protivu toga, jer smatramo da je to potrebno da našu mladu industriju učini nezavisnom od strane industrije, tako, gospodo, ako ove brojeve — ja sam matematički počeo ovaj govor pa tako i svršavam — dakle ako ove brojeve matematički pregledamo doći ćemo do uverenja da je ta zaštita bila potrebna, jer smo se srozali na jedan rakav nizak nivo u poljskoj privredi da više bez ove pomoći nismo mogli i ne možemo biti. Quod demonstrandum erat! (Odobravanje, pljeskanje i uzvici: Živeo!).

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč narodni poslanik g. Mita Dimitrijević. (Glasovi: Nije tu). Ima reč izvestilac g. Oto Gavrilović.

Izvestilac Oto Gavrilović: Gospodo narodni poslanici, g. Čirić, moj predgovornik, uveliko olakšao mi je moj posao kao izvestiocu odborskom, da bi dao obaveštenja između dva predloga koja su celog dana ovde objašnjavana. G. Čirić u svom govoru dao je rezultat jednog rada matematskog, u kome je izneo da između Predloga Finansijskog odbora i Predloga G. Ministra finansija cifarski gotovo nema razlike. I kad, gospodo, cifarski nema razlike između ova dva Predloga, ja mislim da se Predlog Finansijskog odbora može od cele Narodne skupštine kao takav primiti.

Gospodo, primajući taj Predlog mi baš ostavljamo otvorenim pitanje poreskog zakonodavstva. Mi, gospodo, ni jednim aktom ovim ne ulazimo u reviziju poreskog zakonodavstva. Ja pitam Narodnu skupštinu, zar je moguće za dva dana ući u poresko zakonodavstvo, zar je moguće celu tu materiju prostudirati i ući u ceo kompleks tako jednog pitanja komplikovanog, složenog i teškog i da se ovde posle dva dana dođe na brzinu do jednog rešenja i kaže: mi smo korigovali poresko zakonodavstvo s obzirom na prilike koje danas u privredi vladaju. Ne, gospodo, tako brzo se taj posao ne može svršiti, ali se ne može ni dugo čekati da se narodu bar nešto-nešto ne olakša. I zbog toga je došla ova mera mimo Poreski zakon i Zakon o katatsru. U ta dva Zakona Narodna skupština nije dirala, ostavljajući da ih koriguje docnije prema prilikama koje danas vladaju na tržištu. Vidite, menjati sada čist katastarski prinos sa 20% ne može se. Šta znači to? Znači postavljati jednu novu osnovicu, koja ne bi bila tačna prema današnjim stvarnim prilikama. I zbog toga ja smatram da ova mera, koja se donosi, da je ona hitna da se snizi razrez poreski, a da se poresko zakonodavstvo revidira prema današnjim prilikama; smatram da je ova mera jedna privredna, hitna mera, a da poresko zakonodavstvo mora doći pred nas, da se s obzirom na cene, klasifikaciju zemljišta, koeficijenat, s obzirom na stopu i dopunski porez koregira i revidira. Toliko sam smatrao za potrebno da kažem.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Gospodo, završena je načelna debata o ovim Zakonskim predlozima. Prelazimo na glasanje. Glasaoće se poimenično za i protiv. Molim g. sekretara da izvrši prozivku.

Sekretar Ante Kovač proziva poslanike da glasaju i oni su glasali ovako:

Avramović Branko — za
 Adić Ante — za
 Aksentijević Aleksandar — za
 Aleksić Kosta — za
 Alilović Šaćir — za

- Anđelinović Grgur Budislav Dr — otsutan
 Anić Mića Dr. — otsutan
 Antonijević Dušan — otsutan
 Antunović Josip — za
 Arandelović Jovan — za
 Auer Ljudevit Dr. — za
 Babamović Jordan — za
 Baljić Salih — otsutan
 Banjac Ljubomir — za
 Barać Branko Dr. — za
 Barle Janko — otsutan
 Batinić Jozo — otsutan
 Bačić Stjepan Dr. — za
 Benko Josip — za
 Beširović Dimitrije — za
 Bogdanović Iso — za
 Božić Milan — za
 Borisavljević Strahinja — protiv
 Brušija Radoslav — za
 Budišin Stevan — za
 Bukvić Aleksandar — za
 Bunović Milan — za
 Valjavec Stjepan — otsutan
 Varda Sever — otsutan
 Vasiljević Stevan Dr. — otsutan
 Veličković Miladin — za
 Veljković Veljko — za
 Vidaković Vitomir — za
 Vidić Ješa Dr. — za
 Vidović Bogdan Dr. — za
 Vojinović Jovan V. — za
 Vošnjak Bogumil Dr. — otsutan
 Vujić Dimitrije V. — otsutan
 Vukićević Bogić Dr. — za
 Gavrančić Oton Dr. — za
 Gavrilović Oto — za
 Gajšek Karlo — za
 Glavički Božidar — otsutan
 Gospodnetić Franjo — za
 Grajić Pero — otsutan
 Grba Milovan Dr. — za
 Grbić Emilijan — za
 Grdić Vasilj — otsutan
 Grubanović Milan — otsutan
 Gruber Franjo Dr. — otsutan
 Davidović Vitomir — za
 Danilović Živko — za
 Demetrović Juraj — za
 Dervišić Đulaga — za
 Dimitrijević Mita — za
 Dimitrijević Hadži-Todor — za
 Dobrović Milan S. — za
 Dobrovoljac Milan J. — za
 Dovezenski Jovan S. — za
 Dodić Aleksandar-Taka — za
 Došen Mirko Dr. — za
 Dragović Miloš P. — otsutan
 Drljača Branko — za
 Drmelj Alojzij — za
 Duboković Juraj — za
 Đokić Risto — otsutan
 Đorđević Vladimir — za
 Đurić Mihailo — za
 Elegović Ivo Dr. — otsutan
 Živanović Milan — za
 Živančević Mihailo — za
 Živković Negosim Dr. — otsutan
 Živković Petar R. — za
 Živojinović Dušan M. — za
 Zaharić Čedomir — za
 Zeljković Boško — za
 Zemljić Jakob — za
 Ivandekić-Ivković Mirko Dr. — za
 Ivanišević Petar — za
 Ivančević Dušan — otsutan
 Isaković Milivoje Đ. — otsutan
 Isaković Mito — za
 Janković Velizar Dr. — otsutan
 Jevremović Dragoljub Dr. — za
 Jevtić Životije — za
 Jevtić Milutin Al. — za
 Jevtić Mihailo R. — otsutan
 Jevtić Radovan — za
 Jelić Milutin — za
 Jeličić Boža C. — otsutan
 Jeremić Živojin — za
 Jeremić Tode Dr. — za
 Jovan Andrija — za
 Jovanović Aleksandar — otsutan
 Jovanović Đoka — otsutan
 Jovanović Jova — otsutan
 Jovičić Dobrosav — za
 Kadić Husein — otsutan
 Kajmaković Omer — otsutan
 Kalamatijević Mihailo R. — za
 Kandić Joviša K. — za
 Katić Miloš — za
 Kačanski Stevan — za
 Kešeljević Nikola Dr. — za
 Klinc Anton — za
 Knežević Lovro — otsutan
 Knežević Stjepo Dr. — za
 Kovač Ante Lj. — za
 Kovačević Dragutin-Karlo — otsutan
 Kožulj Marko Dr. — otsutan
 Kojić Dragutin Dr. — za
 Koman Albin — za
 Kostić Dragutin Dr. — za
 Kostić Milorad J. Dr. — za
 Kraljević Dragan Dr. — za
 Kramer Albert Dr. — za
 Kraft Stevan Dr. — za
 Krejči Anton — za
 Krstanović Risto — otsutan
 Krstić Vladimir — za
 Krstić Milutin — otsutan
 Krstić Mihailo V. — za
 Krstić Simo — otsutan
 Kuzmanović Lazar K. — za
 Kujundžić Andrija K. — za
 Kujundžić Bogoljub K. — za
 Kumanudi Kosta Dr. — za
 Kuntarić Ante Dr. — za
 Kunjašić Joahim — otsutan
 Kurtović Vojko — protiv
 Kurtović Šukrija — za
 Lazarević Milovan M. — za
 Lazarević Todor Dr. — otsutan
 Lazarević Teodosije K. — za
 Lazarević Filip S. Dr. — za
 Leušić Đuro Dr. — otsutan
 Lisavac Mladen Dr. — za
 Lončarević Ivan Dr. — otsutan
 Lončar Stanko — otsutan

- Lukić Živan Dr. — za
 Makar Dako — odsutan
 Maksimović Božidar — za
 Maksimović Stjepan — za
 Malančec Vlado Dr. — za
 Marinković Vojislav Dr. — za
 Marjan Đuro — odsutan
 Marjanac Simo — za
 Markić Franjo — odsutan
 Marković Milenko Dr. — za
 Marković Milorad P. — odsutan
 Marković Nikola — za
 Marković Petar K. — za
 Mastrović Ante F. — odsutan
 Matica Pavao — odsutan
 Matić Đoka N. — odsutan
 Maceković Matija — odsutan
 Mašić Marko — za
 Metikoš Milan Dr. — za
 Mijić Milan Đ. — za
 Miletić Vjekoslav Dr. — za
 Miletić Vladislav — za
 Milošević Gavro — za
 Milošević Mladen P. — odsutan
 Milutinović Milinko R. — za
 Milutinović Milorad Đ. — za
 Misirlić Jovan T. — za
 Mitrović Jovan R. — za
 Mihailović Ilija P. — za
 Mihajlović Svetislav Dr. — za
 Mohorić Ivan — odsutan
 Mravlje Milan — za
 Mulalić Mustafa A. — za
 Najdorfer Mirko — odsutan
 Nedeljковиć Uroš P. — za
 Nikić Nikola Dr. — odsutan
 Nikić Fedor Dr. — za
 Nikodijević Arandel D. — odsutan
 Nikolić Branko Dr. — odsutan
 Ninković Tripko — za
 Nuić Petar Dr. — odsutan
 Njameul Ranko Dr. — za
 Obradović Aleksa J. — za
 Ostojić Đuro Dr. — za
 Pavlič Alojzij — odsutan
 Paleček Ivan Dr. — za
 Parabuški Đorđe — za
 Paranos Špiro F. — odsutan
 Pahernik Franjo — za
 Patrnogić Ljuba — odsutan
 Perić Matej Dr. — odsutan
 Perić Milivoje Đ. — odsutan
 Perić Ninko Dr. — za
 Perko Dragutin V. — za
 Petković Milan — odsutan
 Petovar Lovro — za
 Petričić Živko Dr. — odsutan
 Petrović Marko — za
 Pešić Milutin — za
 Pivko Ljudevit Dr. — za
 Pištelić Slavko A. Dr. — za
 Pogačnik Viktor — za
 Popović Dimitrije On. — odsutan
 Popović Dobrivoje Ger. Dr. — za
 Popović Dušan — odsutan
 Popović Jeftimije — za
 Popović Kosta Dr. — za
 Popović Milan V. — odsutan
 Popović Milan Dr. — odsutan
 Popović Svetislav Dr. — za
 Praljak Nedeljko — odsutan
 Preka Nikola — za
 Prekoršek Ivan — za
 Princip Jovo — za
 Prša Šime Dr. — odsutan
 Pustoslemšek Rasto — za
 Pucelj Ivan J. — za
 Radivojević Lazar Lj. — za
 Radić Ivan — odsutan
 Radović Savo Dr. — odsutan
 Radonjić Milan — za
 Radonjić Miljan — za
 Rajić Toša Dr. — za
 Rako Janko Dr. — za
 Rape Stane Dr. — za
 Reseli Otmar — odsutan
 Rorbaher Julijan Dr. — odsutan
 Savić Arandel — odsutan
 Savić Sava V. — za
 Savković Ilija — odsutan
 Santo Gavro Dr. — za
 Saračević Radenko — za
 Sekulić Milan Dr. — odsutan
 Selić Joca M. — odsutan
 Selmanović Alija — za
 Simić Milorad — za
 Simović Aleksandar M. — odsutan
 Smiljanić Toma Dr. — za
 Sokić Miloje M. — za
 Sokolović Nikola — za
 Spasović Vukašin — za
 Spahić Vlado — odsutan
 Spindler Vjekoslav — za
 Spinčić Vjekoslav — odsutan
 Srškić Milan Dr. — za
 Stažić Josip — za
 Stajković Nikola — za
 Stanić Andra — odsutan
 Stanišić Vladimir Dr. — odsutan
 Stanojević Dragomir M. — za
 Stanojević Milutin — za
 Stevanović Živojin Ar. — odsutan
 Stevanović Milan — za
 Stepanov Milivoj — za
 Stevanović Milan R. — za
 Stefanović Ignjat — za
 Stijić Milan Dr. — za
 Stojadinović Milosav Dr. — za
 Stojković Milan Đ. Dr. — odsutan
 Stošić Stamenko — za
 Strezović Krsta — za
 Subotić Nikola Dr. — odsutan
 Tadić Gligorije Dr. — za
 Teodorović Vojislav — za
 Tolić Ignjat M. Dr. — odsutan
 Tomić Jakob — odsutan
 Tonić Todor R. — za
 Topalović Milan — za
 Toromanović Hasan — za
 Trbić Vasilije — za
 Trbojević Uroš Dr. — za
 Trifunović Ljubiša — za
 Trkulja Stanko — odsutan
 Trpković Stavra K. — odsutan

Ćirić Đorđe — za
 Ćirić Stevan — za
 Ćuković Milan — odsutan
 Uzunović Nikola — za
 Urek Ivan — za
 Urošević Mirko II. — odsutan
 Urukalo Sergije — za
 Fidančević Toma Dr. — za
 Fizir Viktor — za
 Fotirić Arsa — za
 Hajdinjak Anton — za
 Hanžek Lavoslav Dr. — za
 Hasanbegović Avdo Dr. — odsutan
 Hođera Svetislav V. — za
 Hribar Nikola — za
 Hristić Bora — odsutan
 Cemović Filip — za
 Cerer Anton — za
 Čipušević Metodije — odsutan
 Čorbić Branko — za
 Čohadžić Hazim — za
 Šarković Tihomir — za
 Šeatović Đuro R. — za
 Šega Ferdo — za
 Šelmić Dragić M. — za
 Šećerov Slavko Dr. — za
 Šibenik Stanko Dr. — za
 Šiljegović Vladimir — za
 Šiftar Stevan — za
 Šnajdar Franjo — za
 Šumenković Ilija Dr. — odsutan
 Šurmin Đuro Dr. — za

Potpredsjednik Dr. Avdo Hasanbegović: Izvolite, gospodo, čuti rezultat glasanja. Glasalo je svega 196 poslanika. Od toga je glasalo za 194, a protiv 2. Prema tome ovaj je Zakonski predlog u načelu primljen.

Pošto se niko od gospode poslanika nije javio za reč u zasebnom pretresu, to odmah prelazimo na pretres u pojedinostima. Glasaće se sedenjem i ustajanjem. Gospoda koja su za sedeće, a koja su protiv ustaće. Molim gospodu narodne poslanike da izvole sestii. Izvolite čuti g. izvestioca.

Izvestilac Oto Gavrilović čita § 1 po izveštaju odborskome. (vidi prošli sastanak).

Potpredsjednik Dr. Avdo Hasanbegović: Stavljam na glasanje § 1. Gospoda koja su za ovaj član, sedeće a koji su protiv, izvoleće ustati. (Svi sede). Objavljujem da je pročitani § 1 primljen po izveštaju odbora. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom članu posebno u smislu §§ 93 i 94 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini usvojila sve paragrafe od 1 do 16 zaključno.

Potpredsjednik Dr. Avdo Hasanbegović: Na ovaj način Zakonski predlog je primljen i u pojedinostima. Prelazimo na konačno glasanje. Glasaće se po uobičajenom redu za i protiv.

Šekretar Ante Kovač proziva narodne poslanike da glasaju i oni su glasali ovako:

Avramović Branko — za
 Adić Ante — za
 Aksentijević Aleksandar — za
 Aleksić Kosta — za
 Alilović Šaćir — za
 Anđelinović Grgur Budislav Dr. — odsutan
 Anić Mića Dr. — odsutan

Antonijević Dušan — odsutan
 Antunović Josip — za
 Aranđelović Jovan — za
 Auer Ljudevit Dr. — za
 Babamović Jordan — za
 Baljić Salih — odsutan
 Banjac Ljubomir — za
 Barać Branko Dr. — za
 Barle Janko — odsutan
 Batinić Jozo — odsutan
 Bačić Stjepan Dr. — za
 Benko Josip — za
 Beširović Dimitrije R. — za
 Bogdanović Iso — za
 Božić Milan — za
 Borisavljević Strahinja — protiv
 Brušija Radoslav — za
 Budišin Stevan — za
 Bukvić Aleksandar — za
 Bunović Milan — za
 Valjavec Stjepan — odsutan
 Varda Sever — odsutan
 Vasiljević Stevan Dr. — odsutan
 Veličković Miladin — za
 Veljković Veljko — za
 Vidaković Vitomir — za
 Vidić Ješa Dr. — za
 Vidović Bogdan Dr. — za
 Vojinović Jovan V. — za
 Vošnjak Bogumil Dr. — odsutan
 Vujić Dimitrije V. — odsutan
 Vukićević Bogić Dr. — za
 Gavrančić Oton Dr. — za
 Gavrilović Oto — za
 Gajšek Karlo — za
 Glavički Božidar — odsutan
 Gospodnetić Franjo — za
 Grajić Pero — odsutan
 Grba Milovan Dr. — za
 Grbić Emilijan — za
 Grdić Vasilj — odsutan
 Grubanović Milan — odsutan
 Gruber Franjo Dr. — odsutan
 Davidović Vitomir — za
 Danilović Živko — za
 Demetrović Juraj — za
 Dervišić Đulaga — za
 Dimitrijević Mića — za
 Dimitrijević Hadži-Todor — za
 Dobrović Milan S. — za
 Dobrovoljac Milan J. — za
 Dovezenski Jovan S. — za
 Dodić Aleksandar-Taka — za
 Došen Mirko Dr. — za
 Dragović Miloš P. — odsutan
 Drljača Branko — za
 Drmelj Alojzij — za
 Duboković Juraj — za
 Đokić Risto — odsutan
 Đorđević Vladimir — za
 Đurić Mihailo — protiv
 Elegović Ivo Dr. — odsutan
 Živanović Milan — za
 Živančević Mihailo — za
 Živković Negosim Dr. — odsutan
 Živković Petar R. — za
 Živojinović Dušan M. — za

Zaharić Čedomir — za
 Zeljković Boško — za
 Zemljić Jakob — za
 Ivandekić-Ivković Mirko Dr. — za
 Ivanišević Petar — za
 Ivančević Dušan — odsutan
 Isaković Milivoje Đ. — odsutan
 Isaković Mito — za
 Janković Velizar Dr. — odsutan
 Jevremović Dragoljub Dr. — za
 Jevtić Životije — za
 Jevtić Milutin Al. — za
 Jevtić Mihailo R. — odsutan
 Jevtić Padovan — za
 Jelić Milutin — za
 Jeličić Boža C. — odsutan
 Jeremić Živojin — za
 Jeremić Tode Dr. — za
 Jovan Andrija — za
 Jovanović Aleksandar — odsutan
 Jovanović Đoka — odsutan
 Jovanović Jova — odsutan
 Jovičić Dobrosav — za
 Kadić Husein — odsutan
 Kajmaković Omer — odsutan
 Kalamatijević Mihailo R. — za
 Kandić Joviša K. — za
 Katić Miloš — za
 Kačanski Stevan — za
 Kešeljević Nikola Dr. — za
 Kline Anton — za
 Knežević Lovro — odsutan
 Knežević Stjepo Dr. — za
 Kovač Ante Ij. — za
 Kovačević Dragutin-Karlo — odsutan
 Kožulj Marko Dr. — odsutan
 Kojić Dragutin Dr. — za
 Koman Albin — za
 Kostić Dragutin Dr. — za
 Kostić Milorad J. Dr. — za
 Kraljević Dragan Dr. — za
 Kramer Albert Dr. — za
 Kraft Stevan Dr. — za
 Krejči Anton — za
 Krstanović Risto — odsutan
 Krstić Vladimir — za
 Krstić Milutin — odsutan
 Krstić Mihailo V. — za
 Krstić Simo — odsutan
 Kuzmanović Lazar K. — za
 Kujundžić Andrija K. — za
 Kujundžić Bogoljub K. — za
 Kumanudi Kosta Dr. — za
 Kuntarić Ante Dr. — za
 Kunjašić Joahim — odsutan
 Kurtović Vojko — protiv
 Kurtović Šukrija — za
 Lazarević Milovan M. — za
 Lazarević Todor Dr. — odsutan
 Lazarević Teodosije K. — za
 Lazarević Filip S. Dr. — za
 Leušić Đuro Dr. — odsutan
 Lisavac Mladen Dr. — za
 Lončarević Ivan Dr. — odsutan
 Lončar Stanko — odsutan
 Lukić Živan Dr. — za
 Makar Dako — odsutan

Maksimović Božidar — za
 Maksimović Stjepan — za
 Malančec Vlado Dr. — za
 Marinković Vojislav Dr. — za
 Marjan Đuro — odsutan
 Marjanac Simo — za
 Markić Franjo — odsutan
 Marković Milenko Dr. — za
 Marković Milorad P. — odsutan
 Marković Nikola — za
 Marković Petar K. — za
 Mastrović Ante F. — odsutan
 Matica Pavao — odsutan
 Matić Đoka N. — odsutan
 Maceković Matija — za
 Mašić Marko — za
 Metikoš Milan Dr. — za
 Mijić Milan Đ. — za
 Miletić Vjekoslav Dr. — za
 Miletić Vladislav — za
 Milošević Gavro — za
 Milošević Mladen P. — odsutan
 Milutinović Milinko R. — za
 Milutinović Milorad Đ. — za
 Misirlić Jovan T. — za
 Mitrović Jovan R. — za
 Mihailović Ilija P. — za
 Mihajlović Svetislav Dr. — za
 Mohorić Ivan — odsutan
 Mravlje Milan — za
 Mulalić Mustafa A. — za
 Najdorfer Mirko — odsutan
 Nedeljković Uroš P. — za
 Nikić Nikola Dr. — odsutan
 Nikić Fedor Dr. — za
 Nikodijević Arandel D. — odsutan
 Nikolić Branko Dr. — odsutan
 Ninković Tripko — za
 Nuić Petar Dr. — odsutan
 Njamcul Ranko Dr. — za
 Obradović Aleksa J. — za
 Ostojić Đuro Dr. — za
 Pavlič Alojz — odsutan
 Paleček Ivan Dr. — za
 Parabuški Đorđe — za
 Paranos Špiro F. — odsutan
 Pahernik Franjo — za
 Patrnogić Ljuba — odsutan
 Perić Matej Dr. — odsutan
 Perić Milivoje Đ. — odsutan
 Perić Ninko Dr. — za
 Perko Dragutin V. — za
 Petković Milan — odsutan
 Petovar Lovro — za
 Petričić Živko Dr. — odsutan
 Petrović Marko — za
 Pešić Milutin — za
 Pivko Ljudevit Dr. — za
 Pištelić Slavko A. Dr. — za
 Pogačnik Viktor — za
 Popović Dimitrije On. — odsutan
 Popović Dobrivoje Ger. Dr. — za
 Popović Dušan — odsutan
 Popović Jeftimije — za
 Popović Kosta Dr. — za
 Popović Milan V. — odsutan
 Popović Milan Dr. — odsutan

Popović Svetislav Dr. — za
 Praljak Nedeljko — odsutan
 Preka Nikola — za
 Prekoršek Ivan — za
 Princip Jovo — za
 Prša Šime Dr. — odsutan
 Pustoslemšek Rasto — za
 Pucelj Ivan J. — za
 Radivojević Lazar Lj. — za
 Radić Ivan — odsutan
 Radović Savo Dr. — odsutan
 Radonjić Milan — za
 Radonić Miljan — za
 Rajić Toša Dr. — za
 Rako Janko Dr. — za
 Rape Stane Dr. — za
 Reseli Otmar — odsutan
 Rorbaher Julijan Dr. — odsutan
 Savić Arandel — za
 Savić Sava V. — za
 Savković Ilija odsutan
 Santo Gavro Dr. — za
 Saračević Radenko — za
 Sekulić Milan Dr. — odsutan
 Selić Joca M. — odsutan
 Selmanović Alija — za
 Simić Milorad — za
 Simović Aleksandar M. — odsutan
 Smiljanić Toma Dr. — za
 Sokić Miloje M. — za
 Sokolović Nikola — za
 Spasović Vukašin — za
 Spahić Vlado — odsutan
 Spindler Vjekoslav — za
 Spinčić Vjekoslav — odsutan
 Srškić Milan Dr. — za
 Stažić Josip — za
 Stajković Nikola — za
 Stanić Andra — odsutan
 Stanišić Vladimir Dr. — odsutan
 Stanojević Dragomir M. — za
 Stanojević Milutin — za
 Stevanović Živojin Ar. — odsutan
 Stevanović Milan — za
 Stepanov Milivoj — za
 Stepanović Milan R. — za
 Stefanović Ignjat — za
 Stijić Milan Dr. — za
 Stojadinović Milosav Dr. — za
 Stojković Milan Đ. Dr. — odsutan
 Stošić Stamenko — za
 Strezović Krsta — za
 Subotić Nikola Dr. — odsutan
 Tadić Gligorije Dr. — za
 Teodorović Vojislav — za
 Tolić Ignjat M. Dr. — odsutan
 Tomić Jakob — odsutan

Tonić Todor R. — za
 Topalović Milan — za
 Toromanović Hasan — za
 Trbić Vasilije — za
 Trbojević Uroš Dr. — za
 Trifunović Ljubiša — za
 Trkulja Stanko — odsutan
 Trpković Stavra K. — odsutan
 Čirić Đorđe — za
 Čirić Stevan — za
 Čuković Milan — odsutan
 Uzunović Nikola — za
 Urek Ivan — za
 Urošević Mirko II. — odsutan
 Urukalo Sergije — za
 Fidančević Toma Dr. — za
 Fizić Viktor — za
 Fotirić Arsa — za
 Hajdinjak Anton — za
 Hanžek Lavoslav Dr. — za
 Hasanbegović Avdo Dr. — odsutan
 Hođera Svetislav V. — za
 Hribar Nikola — za
 Hristić Bora — odsutan
 Cemović Filip — za
 Cerer Anton — za
 Čipušević Metodije — odsutan
 Čorbić Branko — za
 Čohadžić Hazim — za
 Šarković Tihomir — za
 Šeatović Đuro R. — za
 Šega Ferdo — za
 Šelmić Dragić M. — za
 Šećerov Slavko Dr. — za
 Šibenik Stanko Dr. — za
 Šiljegović Vladimir — za
 Šiftar Stevan — za
 Šnajdar Franjo — za
 Šumenković Ilija Dr. — odsutan
 Šurmin Đuro Dr. — za

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Izvolite čuti rezultat glasanja. Glasalo je svega 200 narodnih poslanika i to 197 za, a 3 *protiv*. Prema tome ovi zakonski predlozi konačno su primljeni. Na osnovu § 64 Ustava i čl. 66 Zakona o poslovnom redu, Zakonski predlozi uputiće se Senatu na dalji rad.

Sa ovim smo današnji dnevni red iscrpli i sa vašim odobrenjem ja ću ovu današnju sednicu da zaključim, a pre toga predlažem kao dnevni rad za narednu sednicu: Pretres izveštaja Odbora o predlogu Zakona o prometu pšenice u zemlji. Prima li Narodna skupština? (Prima).

Pošto Skupština prima predloženi dnevni red, iduću sednicu zakazujem za sutra u 10 časova, a današnju sednicu zaključujem.

Sednica je zaključena u 18,15 časova.

